

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj július—decemberig, azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-bivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Péczeli József.

A férfi, kinek kellemes arczvonásai e lapon állanak, régen nincs többé e földön. Elhunyt a múlt század 92-ik évében; de él még ma is a magyar irodalomra nézve maradandó becsü műveiben, tehetségdús elmeszüleményeiben! . . .

Péczeli József, született Putnokon Gömörmegyében 1750-ben, hol atyja Imre ref. lelkész vala. Kinek halála után édes anyjával együtt Szikszóra Abaujba költözvén, az ottani iskolában kezdé meg tanulását, kimutatva jókor ritka ügyességét, hajlamát. — 1767-ben bevégezve itt tanuló pályáját : a debreczeni ref. főiskolában szokott vizsgálat után a felsőbb tanokat hallgató ifjak száma közé bevétetett. A főiskola akkor élt országos híri tanárai korán észrevevén ritka szép tulajdonait : nemcsak tanítói, de atyai gondjuk alá is vették. Különösen gyámola s nevelője volt Varjas János, theol. prof., kinek ő az iskolából kikerülvén, vejévé is lett. A debreczeni kollegiumbani tanulását a seniori hivatalon végezte 1778. mart. 14-én. A legjobb alappal s legszebb reménnyel bocsátották el öt tanárai ez évben a külhoni egyetemekre. Meglátogatta a lipcsei, jénai, berni, genfi s utrechti akadémiákat, mellyekben 5 évnél tovább tanult. Ő a magyar papjelölt, nem egy izben szónokolt francia nyelven mind az egyetemek, mind a gyülekezetek templomaiban. Utrechtben prof. Raviusnak zsidó nyelven irt levelet. Majd arabs nyelven készült beszéddel tisztelte meg ugyan azt, nejét pedig francia versekkel.

PÉCZELI JÓZSEF.

Bonnet is nagyon megszerette Péczelit, midőn a hollandi tanulókkal vitatkozás alkalmával a felelő határozott időben meg nem jelenvén : a főlshólitott magyar ifjak közöl feleletre rögtön kiállott, s professora nagy csodálkozására hiba nélkül szavalá a zsidó s görög sz. írásbeli helyeket. — Ugyancsak Utrechtben letéve a legerősebb szigorlatot, a lelkészhivatalra fől-szenteltetett. — Külhónból, honunkba visszatérvén, sept. 23-kán 1783. érkezett Komá-

romba, hol rendes lelkészszé választatva : azon év oct. 5-től 1792. dec. 4-én történt kora haláláig e virágzó gyülekezet kedves papja, méltó dicsekvése volt! Hivatalában példás munkásságot fejtve ki, 1787-ben a tul a dunai ref. egyházkerület főjegyzőjévé s pénztárnokává, elébb pedig a debreczeni főiskolába tudós ipa halálával megürült tanári szék betöltésére választatott, e megtiszteltetések azonban szivből köszönnvén, elfogadni vonakodott.

A ritka munkásság mellett, hasonlíthatlan honfői szerelemtől volt át meg áthatva Péczelink! Ez indítá arra, hogy nemzetünkkel a jó francia s angol munkákat megismertesse; ennek tanui a mesékkel kiadott beszéd s levelek is. Sokan voltak az ország nagyjai közöl, kik vele levelezés által gyakrabban érintkezének. Örízte 1828-ban csöndesen elnyugodott özvegye néhai Varjas Katalin, őrzik hálás szivü utódai az akkori nádor Sándor Leopoldnak, herczeg Kaunitzknak, főhadvezér Hadiknak, gróf Telekieseknek s más nagyoknak igen becses leveleit. — Jó szive s felebaráti szeretete csálhatlan bizonyysága a „Hervey sirhalmi“ elé írott előbeszéd.

A magyar irodalmat következő maradandó becsü munkákkal gazdagította : *Zagr*, szomorujáték fordít. francziából magyar versekben 1784. *Henrias*, azaz IV. Henrik frank király életének némelly része, melly francziából magyar versekbe foglaltatott 1786. Második kiadás 1792. — *Young éjszakái*, s egyéb munkái 1787. *Mesék*, mellyeket részint

Esópusból vett, részint maga készített, versekbe foglalt 1788. *Szomorujátékok*, mellyek francziából versekbe foglaltattak. 1789. *Mindenes gyűjtemény* 1784—1792 hat darab. *Hervey sirhalmi s elmélkedései*, ford. angolból 1790. *Erkölcsei Predikációk*, részint eredetiek, részint fordítások, 2 darab 1790 (ezek kiadását egyetlen fia, nevének s érdemeinek méltó örököse, 1831. s 1833-ik években folytatta s bevégezte : 3-ik s 4-ik kötet). *A magyar koronának histó-*

riája 1790. *Második József életének rövid leírása 1790. Alzir*, szomorujáték, mellyhez toldattak a régi s új históriának válogatott darabjai 1790. *Majsonnet*: az ó-testamentomi ekklezsiának históriája a szentírás szerint az első embertől fogva a babilonai fog-ságból lett visszatérésig, 5 darab 1791. *Szentírás Theologiája* stb. ford. angolból 2 kötet 1792.

Ezekon kívül vannak még nyomtatásban néhány apró munkái, p. a II-ik Leopold és I-ő Ferencz megkoronáztatására irt francia s magyar versei 1790—1792. Sándor Leopold kir. herczeg s palatinus megtisztelésére 1791, Főhadivezér Hadik halálára 1790 irt versek. II-ik Leopold megkoronáztatására irt predikációja 1790. Generalis Belezny fölött mondott halotti predikáció 1787 stb.

Kár hogy e tudós jókor alunni ment!
De szent az a sír, melly porait fedi;
A tisztelő a hálás utó kor
Ültet ezer nefelejtset arra!!

Varga Lajos.

A Délibáb.

(Tündérrege.)

Üdvözöllek Alföld kedves rónaképe!
Üdvözöllek téged, minden bájaiddal,
Az anyatermészet édes gyermekei, —
Barnaarczu, deli, bátor fiaiddal.

Fölmerül előttem sík mezőid képe, —
Ott a tanya, csárda kankalékos gémmel,
Kék ingű csikósok, a délibáb ringó
Hullámiban versenyt röpülve a széllel.

Üdvözöllek téged Alföld délibábjal! —
Az öreg pusztá ábrándos leánya, —
— Mond el eredeted, tündérszármazásod,
Jertek, hallgassátok! — hallgassunk reája!

A sík Alföld téres, messze rónaságán,
Ezredévek előtt, mélyen elvonulva,
Lakott egy türdérnő, — két szép gyermekével
Tenger s Delibábbal — az öreg Pusztá.

Vad, szilaj fiu volt a féktelen Tenger, —
A Délibáb szelid, szép, ábrándos lányka,
Mig a Tenger egész tájat bekóborlá,
S az egész Alföldet vette volt nyakába:

A bájos Delibáb ott ült anyja mellett,
Kicsiny szive messzebb soha nem is vágyott, —
Nem voltak epeztő bánata, vágyai:
Nem ismerte még e nyomorult világot.

De a serdülő szív feslő virágbimbó,
Szirmai mindennap jobban kifejleszti; —
A lányka szívébe ábrándok lopóztak,
Szüzi keblét titkos, édes vágy epeztí.

S megszólítja bátyját, csengő ezüst-hangján:
„Édes bátyám Tenger! vigy engem magaddal! —
Oly gyönyörű lehet a fényes napsugár,
Virág, csalogánydal, rózsafelhős hajnal!”

Nem hallja a kérést a vad, komor fiu, —
Vagy — bár ne hallaná! — de megfélel rája, —
A szelid gyermeket gúnyokkal tetézi,
Durva szitkokat szór a szegény leányra.

És ez visszazalad jó anyja ölébe,
Nem szól, panaszkodik, csak sír, könyez egyre, —
Megérti bánatát egy más tündér a Szél,
Érti — s megneheztel a szilaj Tengerre.

Rátámad merészen tündér seregével,
Haragos dühében üstökébe markol,
Háborog a Tenger, dül-fül, tajtékozik,
De nem szabadulhat a zugó vihartól.

Szaladásnak veszi végre is a dolgot,
Megindul dél-felé, élér a Dunáig —
Kelet-felé fordul, ott állapodik meg:
Sötét haragjában dühöng mostanáig. *)

*) A fekete tenger.

De a hatalmas Szél, viharok királya,
Meglátván a tündér-azépségű leánykát.
Heves szerelemre gyúladott iránta,
S annak hidegsége növeli csak lángját.

Mert a tündér lányka ábrándjai tárgyát
Imádja, a fényes lángsugáru Nap-ot,
Annak szerelméért epedez szünetlen,
Annak keblén keres örök boldogságot.

A Szél-nek könyörgő, síró fohászira
Nem felel, s mihelyest közeledtét látja:
Eltűnik előle, gyorsan tovalebber,
S szalad, folyton szalad a nagy pusztaságba.

S valahányszor a Nap forró tekintete
Lángoló sugárát a pusztára küldi:
Hozzá emelkedik a tündér Delibáb,
Csókokban fűroszti aranyos sugarát, —
Mig csak a közelgő Szél tovább nem űzi.

Udvardy Vincze.

Egy fejedelmi apród kalandjai.

Történeti elbeszélés GYÖRI VILMOSTÓL.

I.

Kemény Boldizsár uram házában végre olly tökéletes nyugalom állott be, hogy, a mi nem igen történt emberemlékezett óta, nemes Póryáni Kata, kulcsárné asszonyom két egész napig nem zsémbelt senkivel, nem kanálnyevezett meg senkit, sőt még csak a „*menydörgőt*“ sem említette egyetlen egyszer sem. Hetek-hosszant egyetlen csint sem követett el a háznál senki: János urfi eltávozott hazulról.

Megnőtt, az Isten adta fia, be is végezte tizenötödik esztendejét, eljött az ideje, hogy tanulja megismerni a világot, az embereket. Beadták Kolosvárra, fejedelem Bethlen Gábor ő nagysága mellé apródnak. A fejedelmi udvar lesz a legjobb schola ő urfisága számára.

Nem úgy nevelték akkor a nemes családok ivadékait mint napjainkban. Ha a fiu egyszer arra való volt, odaadták a fejedelmi udvarba apródnak, hogy ifjusága első éveitől fogva mintegy beleélje magát aba a körbe, mellyben egykor majd mint férfinak élnie, hatnia kell.

Igaz, hogy ezen állapot sokszor nem a legkellemesebb volt; mert fordult légyen elő bármilyen dolog, a szolgálatnak akárminő neme, az apródnak teljesíteni kellett, mert első fő kötelessége volt, urának fejedelmének engedelmeskedni. Illyen ifjuság után szilárd, mindent türni tudó lesz a férfiu.

A mikor János urfi elkerült a háztól, s bejutott ebbe a jó iskolába: az otthoniak mind sajnálták ugyan egy részről távoztát, hanem másrésztől meg is örültek neki. Apa és anya örültek, hogy szeretett fiuk Erdély legnagyobb fejedelmei egyikének udvarához jöhetett, a hol: „*a csintalan fiu majd komolyabbá lesz, majd megjön az esse!*“

Örült azonban különösen nemes Porjányi Kata, kulcsárné asszonyom, a ház örökké Nagy Pénteket ünneplő kereplője, s valóságos lelki gyönyörűséggel keményítette, vasalta, bodrozta ki minden fejkötőjét, nincs itt már, a ki előszedje a virágos almáriomból e ritka kedves ékességeket, felkösse a nagy házörző eb, a Bodri fejére, s hajszolja ezt faluszerte, minden néző kaczájára. Kedves gyönyörű fejkötők! Egyik másik, hogy megromlott mikor az a csunya kuvasz le akarta vetni fejről, két első lábának kaparó segítségével. Majd nem tesz János urfi ezután illyeket! A hova ment, megtanítják ott ő kegyelmét moresre: *majd megjön ott az esse!*

És illyen szavakat lehetett hallani a háznál néhány napig, hanem ekkor csakhamar belátta mindenki azt is, hogy János urfi a ház élénksége is eltávozott. Az ő tréfái sohasem fájtak senkinek, együtt érzett ő a szenvedővel, a kérőt, ha hatalmában állt segiteni, soha üresen el nem bocsátá — egyedüli hibája az volt, hogy könnyelműsége komolyan gondolkozni nem hagyta.

Lassan lassanként visszaóhajtotta mindenki, legkivált az anya. Tudja bár az anyai szív, hogy gyermeke a legjobb helyen van: még is félti, még is aggódik miatta! S a mikor a jó anya sokszor merengve ült dolgozó asztalkája mellett . . . gondos szép arczán egy egy könnyesepp gördült alá. Tudni lehetett, hogy fiára gondol.

I. A Ljetavai vár.

Illyenkor férje vigasztalta meg.
— Ne aggódjál, jó sorsa van ott neki, édes feleségem! Jó szíve, olyan ember körében mint a fejedelem ő nagysága, még jobbra, szilárdabbá fog válni, s hiszem, hogy megtörténik a mit óhajtok és reménylünk: komolyabbá lesz ott nem sokára a fiu. Jó hely az az ő számára!

Talán épen akkor mondotta az apa e vigasztaló szavakat, midőn a fejedelmi előcsarnokban ifju Kemény János uram, igen derék foglalkozásba merült. — Apród társát döngette. Az egész dolognak tréfa volt ugyan a neve, hanem nem köszönte Pap András barátunk az olyan tréfát, mellyet az ő hátán érzett legjobban.

Protestált volna is ellene, védte volna is magát, hanem mit használ mind az, ha erősebb a másik fél.

És meglehet, hogy tartott volna e páratlan mulatság jó ideig, ha az előterem ajtaja meg nem nyílik, s be nem lép nemzetes Mikó Ferencz uram, a ki látván az ifjak nemes foglalkozását, nem késett egy: „ejnye illyen, olyan adtával“ szétválasztani a küzdőket.

— Mi dolog ez, János öcsém? — kérdé Mikó uram nagy tekintélyességet akarva adni erre épen nem alkalmas arczának, — mit csináltok?

— Kinek mi gondja rá — válaszolt a fiu daczosan — megérdemelte a mit kapott, tudjon máskor emberséget!

— Ejnye milliomadta, te akarsz emberségre tanítani valakit, a ki magad is így beszélsz. Felelj, ficzko, min vesztetek össze?

Kemény nem felelt. Daczosan fordult el az érkezettől, mintha nem is hallaná szavait.

— Majd felelek én, ha megengedi kegyelmed — mondá Pap András, ki az érkezettben pártfogót vélt találni — és megmutatom, hogy nem érdemlettem meg a mit kaptam. Ugy-e tudja kegyelmed, hogy volt a fejedelem ő nagyságának egy igen kedves agara, a Kormos, mellyet Kornis Zsigmond uramtól kapott?

— Tudom. Hát mi a manó köze van annak a ti hajbakapásokhoz?

— Meg azt is tudja kegyelmed — folytatá András apród — hogy van ő nagyságának egy bibor karosszéke?

— Hát aztán?

Hát — és itt az apród kacagni kezdett — a Kormos is legjobban szeretett ezen a széken heverni. János barátom el akarta innen szoktatni, és ezért tele rakta a széket gombostűkkel.

— És?

— És hát nem a Kormos, hanem a fejedelem ült bele, de csakhamar feljajdulva ugrot fel, s átkozta a pogány lelkét annak, ki ezt a bolondot tette.

Mikó uram hatalmas kacajra fakadt.

— Én is épen így felkaczagtam, s ez volt bűnöm — végzé be az apród.

— Meg is érdemelted — szóla az ifju Kemény haragosan — de meg kegyelmed is jobb szívé lehetne vén fejével, illyen eseten nevetni roszlelkűség!

— A manóba! — kaczagot Ferencz ur — ez ügyes cselekedet volt, János öcsém.

Majd látnám, jól esik e kegyelmednek, ha kinevetik.

Mikó büszkén nézett végig az apródon.

— Engem nem szoktak kinevetni, gyerek! — szóla, kacaját rögtön félbeszakítván, majdan bejelenteté magát a fejedelemnél, s be is ment.

János, a ki rendkívüli szeretettel csüggött fejedelmén, egyetlen pillantásra sem méltatta ezután apród társát, ki elég gyöngédtelen volt ő nagysága e kis „casus“ át idegen embernek elmondani.

Mikó uram nem nagyon sokáig maradott odabenn. Midőn kilépett az előszobába, az apródok tisztán halhatták a különösen nyájas, jó szívé főúr szavait, mellyeket ez a kilépőhöz intézett:

— Hát bizonyosan elvárjuk holnap estére kegyelmedet.

Az ifju Kemény arczán öröm villant át.

— Tehát Mikó uram is itt lesz a holnap esti ünnepélyen — gondolá magában — no majd meglássuk . . . . . majd meglássuk!

És ezen felvillant gondolat szavakba foglalása után a fejedelmi apród plena reverentia hajtotta meg magát a kis távozó férfin elé, és soha nyájasabban meg nem nyitotta az ajtót senkinek, mint épen ez alkalommal.

Mikor az ifjunál a harag illy könnyen lecsillapultnak látszik, az ész ott bizonyára forral valamit! . . . . .

Aldott hazánk mindennel bővelkedő róna alföldjével ellentétben áll a hegyes s erdős felföld; annyi folyóval s panorámai tájak özönével az anyatermészettől megáldva: a mennyivel tán a világhírű Helvetia sem dicsekedhetik; — s a tömérdek hegy s nyulánk köszikla ormain napjainkig fennálló történelmi emlékek, a rengetegekben szétszórva élő, szegény bár, de hangyaszorgalmu népnek elődei hajdani nagyságát s dicsőségét hirdetik. — Főkép Trencsén megye bővelkedik illy emlékekkel. Ezek egyike a Ljetavai vár.

Zsólnától délnek félhold alakú hegyláncolat huzódik, mellynek közepén, mintegy a természet által védve, emelkedik egy domboru, körülbelül 1000 lábnyi magas hegyecsucs, tetején büszke várral koronázva. A vár romladozó falai visszahelyezik a szemlélő lelkét azon sötét korszakba: midőn csak az tartatott nagynak, kinek vas karja halált osztogatott. — A vár körül zöld bársonynak tetsző zamatos legelők, alatta kigyózó völgyben a földből bőven kiszökellő források, a terebélyes bükkök, s sudár fenyvek, itt ott nyulánk kösziklással keverve, mellyek magaslatain s repedéseiben a pásztor bus furulyáján, vagy az annyira kedvelt méla hangu dudáján hallatja dalait — a vár alatt nem megvetendő patakká alakuló csermelyek, mellyek kristályvizei vigan hajtják a völgy siri csendét megzavaró, s elevenítő malom kerekét, — a népes falvak lakóit gyakoribb érintkezésbe hozó vöröstornyú ljetavai templom a tájnak idyllicus képet kölcsönöznek, s azt paradicsommá varázsolják.

Ljetava hegye már azon időkben nevezetes volt, midőn még a szlávok (quádok s markomannok neve alatt) nagyhirűek valának a nemzetek sorában E hegy szent vala a szlávok előtt. — Mesterkézzel faragott, fából összeillesztett, kívül s belül különféle élénk színekkel kifestett, szláv isteneket ábrázoló *boznicza* (fatemplom) állt egykor e hegyen. A boznicza közepén álló aranyozott kocsiba két hó fehér galamb s annyi hatyu vala fogva, benne mezitlen nő állt, bájoló arczától egész térdig lecsüggött dus haja, homlokán szép fehér haja arany koronával, s körülle rózsza s myrtus koszorúval volt összefűzve. Szívéből tűzsugarakat lövelt. Jobb kézben három arany almát, balban pedig földgömböt tartott. Hátánál három kisebb s egymásnak almát nyújtó leány *milostki* (vagyis gráciák) állottak. — Ezen istennőnek neve: Lada, Dzeva, Djevicza, Siva, Krasna pani vagyis Venus, a tiszta szerelem istennője. A templomhoz közeleső erdőben egy csermelynél papnői laktak, kik az év legmelegebb szakában hajadonok s szerelmesnők énekeitől kísérve, mézes italt, érett kalászokat, s illatos virágokat áldoztak istennőjöknek, s a hajadonok s aszszonyoknak Lada virágait büszerekül szeretőik hidegülmé ellen osztogatták.

Most ennek nyoma sincs s az ezerév előtti ljetavai bozniczáról csak itt ott akadunk némi nyomra a történet lapjainak holt betűi között; helyébe egy goth izlésű kath. templom lépett. — Mint-hogy pedig Ljetavát kezdetétől a végzet híres események színhelyéül választá, nehogy az események láncza megszakittassék: e templomot is nevezetes eseménnyel kellett megdicsőíteni a végzetnek. Mainapig látható a sekrestye ajtaja felett egy, deszkára olajfestéssel festett, s a művészet gyermekkorára emlékeztető kép, melly a tatárok által Ljetaván elkövetett öldöklést ábrázolja. A nép szájában élő szóhagyomány e képről, ez:

Az 1241. szerencsétlen saji csata után Dsengisz khán mongoljai szegény hazánkat mindenhol pusztították. Egy illy tatár-csapat a ljetavai völgybe is eljutott. A veszedelem hallatára futott mindenki a ki csak futhatott Ljetaváról az erdőbe, azok rengetegeiben keresve mendéket; csak a vének s bénák maradtak vissza, s velük 80 éves plébánosuk is. E szegények a tatárok közeledtével erősen épített templomukba rejtöztek, s annak ajtait eltorlaszolták. A falból fölemelkedő füstgomlyok hirdették már az ellenség jelenlétét. Az üres házakban senkitem találva, végre a templomhoz jöttek a tatárok s annak kinyitását megkísérelték. A bentlevők kétségbeeső zokogása kihallatszott, mi a tatárokat egy percze visszatartóztatta kezdett munkájoktól. Az őz pap maga s hivei hasznára akarván fordítani e szünetet, egy keskeny ablakon jegyek által iparkodott könyörületre bírni az ostromlókat. A tatárok hamis királyi levelekkel ellátva a haza barátinak adák ki magukat, s a bentlevőknek élet, vagyon s szabadságuk

biztosítását igérvén, azokat elzárt menhelyük kinyitására birták reá. A mint megnyílt az ajtó, azonnal mindent a mi fényes volt, elraltak, s látván, hogy az elrejtett nyomorultak rabságra nem valók s hasznavehetlenek, először eltökélték őket leöldödni, de kissé megindulva sorsukon, azoknak, kik hitüket megtagadnák, életök meghagyását ígérték. Az ősz pap, bár legiszonyuabban sanyargatták, Eleazar vén zsidópap példajaként eltökélt inkább feláldozni életét, mintsem a Megváltójának tett esküt hűtelenül megszegni, s hiveit is a kinok hősies elviselésére bátorítá. A felbőszült tatárok a templomtól nem messze levő meredek kősziklához hurczolták e nyomorultakat, s a kőszikla alatti térre hegyes karókat verve azokra letaszgálni kezdék a reszkető öregeket. Már kimultak egynehányan, a hegyes karókon borzasztó halált lelve. Az ősz pap a megremült s hitökben ingadozni kezdő hiveit hős halálra bátorítá, s térdepelve maga s hivei részére erőért könyörge a Mindenhatóhoz. Boszankodva ragadják meg egyszerre a plébánost s Istent gunyolva mondják: „meglátjuk most, vajjon eljövend-e segítségedre Istened!” s letaszgítják a tátongó mellységbe. De ime! az ősz pap eltűnt egyszerre a kősziklában. Megdöböntek e látáson, s ijedés szállotta meg kebleiket, s a még életben levő öreg rabjaikat magukra hagyva futásnak eredtek. — Az őszhöst esése közben egy kősziklából kinyúló bokor föntartá, s a szikla repedésébe rejté.

Egy ideig érzéketlenül s nehezen megsérülve feküdt kínos helyzetében az ősz pap, de nem sokára összefutottak hivei, s veszedelméből kiszabadították. Háládatos utódjaik ezen szomorú történet emlékezetére egy napot szenteltek több századon át: az idők vas foga azonban ezen emléket is kitörlé unokáik kebleiből. De él még emléke leirt s templomukban maiglan éreklgyegyanánt megörzött régi képben, s a nép ezen káromlásában: „hogy száz karóra huzzanak a tatárok.”

E véres évek lefolyta, s a tatárok Ázsiába visszahuzódása után 1246. évben IV. Ince pápa apostoli levelében felszólítá a magyar püspököket, hogy Béla királylyal vizsgálják meg a biztos helyeket, s azokon várakat építsenek menhelyül a tatárok újabb beütései ellen. De ezen felszólítás Ljetaván csak egy század elteltével, midőn a tatárok megint mozogni kezdtek, teljesített. 1360-ban N. Lajos király alatt épült várak között a ljetavai vár is foglal helyet. Egy meredek kősziklára, hova csak a madár szállhatott, óriási bástyák s erős falak emeltek.

A felépült várat N. Lajos gróf Bebek István országbirónak azon föltéttel ajándékozta: hogy abban a felség alattvalói védelmére őrséget tartson. Bebek családja nem sokáig tartott, a férhág kimult, s birtokai a női ág által Bebekkel rogonságban levő családokra szállottak. A halhatatlan Hunyady Mátyás vezére Zápolya Imre, (neje, Bebek Orsolya által rokonságban lévén Bebek családjával) midőn 1479 a sziléziai csatározásról babérkoszoruzva hazatérne, e várral tiszteltetett meg szeretett királyától. Zápolya István (Imre öcsese) volt utódja e várban, ki gazdagsága s II-ik Ulászló gyengesége által felbátorítva korona után vágyódott. Terve kivitelére szükségesnek tartá, némelly uralkodó családdal szorosabb összeköttetésbe lépni; s ezt leánya Borbála, Zsigmond lengyel királylyal egybekelése, s így leányának a jagellói trónra emeltetése által foganatosítá. Terve kivitelében segíté őt szedleci Kosztka Miklós, egy előkelő lengyel nemes; szolgálatját azután meghálálni akarván (tán mint előre magok közt megalkudtak), ugyanazon napon, a

mellyen Borbála fejére tétetett a korona, Ljetavát, a hozzá tartozó uradalmakkal örökre Kosztkának ajándékozta. — Erős párt-hivre talált Kosztka fiában Zápolya János, Erdély fejedelme, ki is Thuri Márton I-ső Ferdinand hadvezére ellen, tetteleg bizonyítá be barátságát, azt Ljetava ostromlásától elzúvén. — Kosztka egyetlen leányát, Borbálát, a 11-ik században Lengyelhonból Ausztriába, innét a 13 száz. Morvába kiköltözött, s 1396 Szepes megyében Bethlenfalván letelepedett Thurs lengyel grófi család ivadéka, az 1534-től 1556-ig volt nyitrai püspök s aztán protestanssá lett gr. Thurzó Ferencz vevé nőül, ki is Borbálával az árvai, ljetavai s sztrechnói várak s uradalmakat örökölte. A nép szájában e Thurzóról több monda kering. Egy ez is: „Thurzó, Borbála halála után a szulyói s hricsói várak urnője Lahar özvegye szívét hódítá meg magának. De midőn az özvegy, korossága miatt, a még eléggé fürge Thurzóval házasságra lépni nem akart, de azért Thurzót mint fiát szerette, s váraiban halála utáni örökösévé is tevé: Thurzó sokalván már az özvegy halála utáni várakozást, azt tulajdon várában Hricsón tömlöczbe záratta, s onnan ki sem bocsájtá, még bujában meg nem halt, holta után azonnal elfoglalván birtokait. Másodszeri házasságra Zrinyi Katalinnal, a szigetvári hős leányával lépett, kivel a hires Györgyöt az ország egykori nádorát nemzé. Thurzó György gr. Forgách Imre mostoha atyjától

Vágvolgyi képek: I. A Ljetavai vár.

Erneszt herczeg udvarában Grácban neveltetett, s olly nagy tehetségeket árult el, hogy korában a fővezérek legjelesbikjei közé soroztatott, s a törökök ellen vivott több csatákban u. m. Párkány, Székesfehérvár s Pestnél babérok aratott. De az országglásban is nagy jártasságot tanusított, miért is királyától az árvai főispánsággal, tokaji uradalommal, s 1608-ban nádorsággal tiszteltetett meg. E nagy jellemű férfi igen sokat tön a prot. hitfelekezeti felvirágoztatására; ő gyűjtötte egybe a magyar protestánsokat két ízben 1609—1610-én Zsolnán zsinatra, s ott rendbe hozá egyházukat. Gazdagságról, s vendégszeretetről volt hires; midőn 7-ik leányát, Annát, gróf Szunyogh Jánoshoz adá nőül, az ország egytetemes nemességét nádori körlevél által hívá meg az árvai várba lakadalomra. A lakadalom, így szól a körlevél egy évig tart, s a ki jön, szívesen fogadtatik. Meghalt 1616. Bicscsén. Utódja lön egyetlen fia Thurzó Imre, ki már 17 éves korában a vittembergai egyetemnél Magnificus Rectorrá választatott, 1615-én visszatérven hazájába, nem sokára meghalt. — Imrének 1621-én történt halálával, megszünt a trencsini Thurzók ága is, (a szepesi Thurzó ág 15 évvel tovább tartván, s még 1622. Thurzó Szaniszló ország nádora volt, várai s uradalmi György 7 leányára s így női ágra szállottak, s azok most is együttelegeten igazgatják jószágaikat.

A várat egy századdal ezelőtt még várnagyok lakták. De midőn a vár fenntartására, a sokféle családra osztott tulajdonosak mitsem akarnának költeni; a fent leirt képet, templomi ruhákat s székeket a ljetavai templomba, egyéb használható pedig tulajdonosaikhoz átszállítván, az egykor hires falakat az elemek pusztításainak hagyták. — A vár romlodozó falain mai napig is csinos festések láthatók, mellyek a vár egykori pompájáról: a vár pinczéjében egy kősziklába vágott de már behányt egykor nagyon mély kut, melly a régi erőről, s a mesterség fáradhatlanságáról tanuskodnak.

(Kutfók: Hist. gen. Sivaie Pappanak. Sonklár's Reiseskizen, Mednyánszky, Orol-tatrancki 1846. — Plebaniai levéltár, s szóhagyomány.)

(Folytatása következik.)

I. NAPOLEON sírja Párisban a rokkantak egyházában. — (Lásd a szöveget 390. oldalon.)

I. Napoleon sirja Párisban a rokkantak egyházában.

Napoleon temetkezési helye a rokkantak épületének egyházához van csatolva; de külön, fényes bejáratral bír. Ez korántsem valamely kisszerű építmény. Az új kup vetélytársa a mellette álló régi nagynak s 200 láb magasra emelkedik. Széles márvány lépcsőzeten juthatni a pompás főbejáraton át az emelkedettebb csarnokba, mellynek egészen került, világos és világias kinézése természetesen ellentétben áll komoly czélú rendeltetésével.

Négy roppant oszlopat tartja a boltozatot s négy kápolnát képez, mellyek kettejét Vauban és Turenne emléke díszíti. A belépő hasztalan keresi szemével a császár sírját, sőt megütközik, a csarnok közepén álló s szépen díszített magas márvány mellvéd fal látásán, melly mintha valamely vízmedenczét venne körül. Egy nagyszerű műemlék helyett talán csak nem fog itt halastóra találni? E furcsa ötlete azonban csakhamar elenyészik, mi helyt a mellvéd falhoz közeledik. Ez egy fölül nyílt sírcsarnokot vagy föld alatt levő kápolnát vesz körül. Ez a sír befogadására rendelt hely. A roppant talap kő, zöld granit a Vosges hegységből, maga a koporsó Finnlandból hozott Syenitből van faragva s egy kitünő szépségű bevégzett tőkélyű mű.

Itt azonban a császárnak csak sírja áll, a koporsó üres. A koporsó, melly porait foglalja magában, egy mellékkápolnában áll, mellyhez néhány lépcső vezet fel. Két öreg rokkant katona, rozsdás alabárdal fegyverezve áll őrt, s ha valaki a kápolna vasrácsotatú ajtaján be akar lépni, azonnal keresztbe csapja ódonfegyverét s visszariasztja a kíváncsit; mert bűnnek tartaná megengedni, hogy ez előtte oly annyira szent helyet, valamely halandó lábával tapossa.

Hogy miért nem teszik hát e hamvakat oda abba a pompás koporsóba? annak okát senki sem tudja vagy nem akarja megmondani.

Legföltűnőbb része az építménynek kétségkívül a sírcsarnok alsó bejárata, mellybe a főoltár előtt két fejtér márvány lépcső vezet le.

Egy fenséges gyászvolgyben találja itt magát a szemlélő, mellyet a császár két, életben és halálban leghivebb kísérőjének Duroc-nak és Bertrand-nak emléke ékesít. Innét a sötét sírajtóhoz juthatni, melly előtt két nagy szobor a hatalom jelképeit ábrázolva, áll őrt.

A bronz ajtó felett a császárnak Szent Ilona-szigeten tett végrendeletének e szavai olvashatók: „Kívánom, hogy csontjaim a Szajna partjain nyugodjanak, a francia népnek közepette, mellyet oly igen szerettem.“

Kívánsága beteljesült; hamvai a Szajna partjain, a francia népnek közepette nyugosznak, melly nagy tiszteletben tartja e temető helyét. Nincs francia, akármely párton legyen is az különben, kinek föl ne dobogna keble midőn I. Napoleon sírja előtt elhalad. Franciaország ő általa érte el dicsőségének tetőpontját — és ezt egy francia sem feledheti, míg keblében a nemzeti önértésből és dicsvágyból csak egy szikra él is.

Minden év aug. 15-én nagy ünnepély van a rokkantak székesegyházában, mellyben részt vesz Páris egész népe. Megjelenik azon a demócrata, republicanus, proletar, communista, royalista, legitimista stb. épen úgy, mint a legbuzgóbb bonapartista; mert e nap Napoleon napja és mert Franciaországban ha népszerűtlenné válik is valamely név, de a dicsőség örökké népszerű marad, mellyet e napon ünnepel meg a nép.

A két sált.

(Igaz történet.)

Az ó megyei rendszer korszakában Légyvári dicséretesen bevégezvén iskolai és gyakorlati pályáját, a megyénél lépett hivatalba, mellyre őt derék képzettsége, jeles családja és szembetűnő birtoka jogosította. Mint hivatalnok oly erélyt és munkásságot tanusított, hogy kik őt azért becsülni tudák, neki szép előmenetelt jövedelmek. Nemsokára főszolgabíróvá emeltetvén, különösen az országos közlekedés előmozdításának hő pártolója vala, ugyan azért a megye őt az utak jó karba hozatalával s ujak csináltatásával bízta meg, mit ő oly erélyességgel teljesített, hogy e részben megyéje a többinek mintául szolgálhatott.

Derék neveléssel példásan élt, s két szép gyermekében egész házi boldogsága megvolt. De egy időtől fogva úgy látszott, mintha ezen boldogságát elégelvén, más élvezet után járna. Hivatalos kötelességének színe alatt házához kerülvén, mit némelyek arra magyaráztak, hogy ő magát akárhol jobban találja, mint odahaza. — Ez nevének ugyan igen fáj, de annak legkisebb jelét sem mutatta.

Azon helységben, mellyben Légyvári lakása vala, templom nem lévén, vasárnap s ünnepnapokon ájtatosság végett a szomszéd helységbe szokott az egész ház járni, hol a körüllevő falukból s pusztákról az uraságok összegyűlésén, az ájtatosság után egy pár pillanatnyi látogatások történtek, különösen Légyváriné özvegy Sókutinéval, mint kedves barátnéjával s rokonával az összegyűlést soha el nem mulasztotta. Illy körülmények közt azon mezővárosi boltos zsidó, kinél a Légyvári és Sókuti ház vásárolni szokott volt, Bécsbe menvén, utközben betért Légyvári urhoz tudakozandó, ha nem parancsol-e valamit Bécsből. Az ur honn nem lévén, az asszony azt mondá, hogy most semmi ollyasra szüksége nincs.

További útjában a zsidó bement Sókutiné asszonyhoz is ugyan azon tudakozódással. A még javában levő özvegy egy sált rendelt meg s arra 100 váltó forintot adott. Csaknem a megye szélén szembe találkozáva a zsidó Légyvári ural, elbeszéli neki, hogy az egyik asszonyság semmit, a másik egy száz forintot sált parancsolt légyen Bécsből.

— No hát, mondá Légyvári, részemre is hozzon egy sált 200 vfton, de azt csak nekem személyesen adja át.

A zsidó Bécsből megjövén, a két sált egy papirban tekergetve vitte Sókutinéhez. Feledékenységből történt-e az, hogy a két sált külön nem tette a zsidó, vagy maga is úgy akará, hogy a szép portékát megmutatván az asszonyságnak, azáltal a maga jó izlését, s helyes választását fitogtassa, elég, hogy az asszonyság látván a 200 forintos sált, azt igen szépnek találá, s kérdé, ki részire hozta légyen. A zsidó mosolyodva mondá: hogy az titok. Az által az asszonyság meg inkább felingerülvén, faggatta a zsidót, még az ki nem mondá a titkot, de úgy, hogy azt az asszonyság a világért se mondja ki másnak.

A következő vasárnap a két asszonyság összegyűlésén, Légyváriné nagyon megdicsérelé Sókutiné sálját s kérdé holt vette légyen azt.

— Bécsből mondá, hozta mult héten a zsidó. De hogy csudálhatod te annyira az enyimet, mikor a tied sokkal szebb.

— Nekem nincs, mert én nem hozattam.

— De bizony kell lenni, mondá Sókutiné, mert férjed hozott, és pedig 200 forintot.

— Ez annyira meglepé Légyvárinét, hogy szólani alig tudott.

— Ugy úgy, folytatá Sókutiné, s férjed különösen meghagyta a zsidónak, hogy a sált csak az ő kezébe adja, s a dolgot titokban tartsa. Ebből látszik, miért viszi férjed az ut csináltatást oly nagy hévvel!

— De ugyan, mondá bus hangon Légyváriné, ki azon istentelen, ki az ő hízlegéseit elfogadni, vagy épen őt csábítani, s szívét tölem elrabolni szent-segtörésnek nem tartja?

— Közönséges személy az nem lehet, felelé Sókutiné, mert férjed nem olyan esztelen, hogy a drága sált akárkinek nyakába adván, azzal mindketőtök roszaságát nyilvánosá tegye.

— Csak lassan, majd rájövünk, ki legyen az a jó madár.

— Bár mennyire igyekezzék Légyváriné szive győzelmét titkolni, belső emésztődését nem lehet rajta észre nem venni; azért férje szokott gyengédséggel s gondossággal nem egyszer tudakozódott tőle a felől. „Ah, gondolá magában neje, hogy lehetsz oly álnok, mikor jól érzed magadban annak okát, és sejttem is, hogy az neked fáj, de a jobb érzést elfojtja benne a gonosz indulat.“

— Így állottak a dolgok, midőn elérkezék Légyvárinének névnapja. Az eddig nagy ünnepély volt a háznál, mellyre máskor a rokonok, szomszédok s jó barátok összegyűlésén, szíves kívánataikat reggelitartott tánczcsal fejezzék be. Most azok, kik a kérdegetés és sajnálkodás árnyékát is kiakarják kerülni, az ünnepélyből kimaradtak. Mások sokáig tündöttek magokban, menjenek-vagy sem, mert nem menni annyi, mint a jó asszonyt mostani helyzetében megvetni s elhagyni; elmenni pedig s neki hosszú életet, egészséget s boldog megelégedést kívánni, annyi, mint őt kigunyolni, ki tán örömeztőbb akarna nem élni, hogy az itteni hálátlanokat, hivatleneket s álnokokat elhagyván, a tul világban az igazakkal egyesülhessen.

De még is elméne három vagy négy, kik a régi vidámság nélkül Légyvárinét most könyvek közt ölelték. „Csak türelem kedves Magdikám, mondá az egyik, csak türelem; ez minden kapnak kulcsa, s minden sebnek balzsama.“ — A másik így szólt: „Nem, — az álnokot meg kell torolni, s őt mások példájául rendre igazítani.“ — Illyen vitára most elég alkalom vala, midőn a házi ur, ki máskor kifogyhatlan volt a jó kedv élesztésében, odahaza nem vala.

A vendégek, kik mult években másnap reggel későn hagyták vala el Légyvári házat, most azon nap estefelé jókor tettek készületet az elmene-telre, s a máskor igen szíves házi asszony sem tartóztatta őket, neki most baj vala, ha valaki vele volt, s baj az is, ha vele senki sem volt. — Ez idén tehát Légyváriné az éjt nem a tánczteremben vigan, hanem a hálószobában álmatlanul s szomoruan töltötte. Éjfélt után alig hogy elszenderedett, szekérvörzésre felébredvén, beszólítá szobaleányát s kérdé: „micsoda szekérvörzés s jövés-menés az a háznál? — „Az ur jött szekeren haza, mondá a szobaleány, s a maga szobájában vettetett ágyat. — Jól van, mondá az asszony, — hát csak feküdj s aludj.

— Eljött hát végre még is! gondolá magában, de későn, — oh én szerencsétlen asszony! — Reggel kimenvén a kertbe, nem sokára férje is utána mene; s ott a legszivesebb ölelések közt legbensőbb érzéssel mondá el jó kívánatait, átadván nevének azt, a mit egy papirba tekerve hóna alatt hozott, hozzá adván, hogy azt egészséggel s jó kedvvel viselje. Neje megpillantván a sált, férje mellére borulva, könyzaporra fakadt. Ennek okát férje nem képzelvén, — mit jelent ezt? kérdé.

— Ah, felele neje, ha tudnád, mennyi but, aggodalmat s nyugtalanságot okozott nekem ezen ajándékom! azt gondoltam, hogy azzal szivedet tán örökre elvesztettem! — Most röviden elmondá a történetet.

— Így jár a kételkedő és gyanakodó, s úgy is kell neki mondá nyájassággal férje.

— De hát viszonzá neje, nem volt-e arra ok? Hiszen a zsidó már régen járt Bécsben, s te most másutt többet vagy, mint háznál, és a tegnapi napról is megfeledezél.

— Ezekre kedvesem, mondá a férje, könnyű a felelet. Nevednapján téged valamivel meglepni kívánván, olyan alkalmat, mint a zsidó Bécsbe menetele volt, fel kelle használnom, mert olyan nem mindig akad. Ebből is láthatod, hogy nevednapjára jókor gondoltam. Igaz, hogy most másutt többet vagyok, mint idehaza; de ha megválasztaasom alkalmával a közbizodalom bennem öszpontosult, annak meg is kell felelnem. Tudod, hogy a hivatalommal járó kötelességek gyakran elparancsolnak a háztól, a vármegye szolgálatában töltöm napjaimat. A tegnapi napra jókor idehaza akarván lenni, a helyett, hogy a hegyeket megkerülve, a hosszabb, de jobb uton egy pár órával később érkeztem volna haza, a hegyeken keresztül tőkén sziklán átvezető rövidebb utat vá-

lasztán. A hegyek közt kocsim összetörvén, még azt a legközelebbi faluba behuzattam, s a mezőn szanaszét munkában levő szekerek közül egyet kaphattam, addig sok idő eltelt. Alig mentem ki a faluból egy nagy zápor s a hegyekről rohanó víz annyira hátráltatta menetelemet, hogy csak éjfél tájban nagy ügyel bajjal vergődhettem haza.

— No már az, mondá tréfásan neje, igen is sok baj egyszerre, de csak hogy még is itt vagy, édes kedves férjem.

A másnap következett vasárnapon látván az asszonyságok Légyváríné jó kedvét s nyakában a szép sált, mosolyogva egyik megszorítá kezét, a másik megölelé, a harmadik pedig megcsókolá, mindegyik igen akarván tőle valamit kérdezni. — Ezt Légyváríné jól sejtve, a mint férje a férfiak körében menne, elbeszélé nekik röviden a történetet; mellyre az, ki neki türelmet s mérsékletet ajánlott volt; — lám, mondá, ha hirtelenkedel s férjedet kérdőre veszed, azon örömet, mellyet nevednapján meglepetésből élvezni készült, megmérgezed, a mit most neked ünnepélyesen átadott, azt idő előtt tán neked odavette volna, s a mit így örömmel viselsz, arra különben szégyentől s bánattól elfogva nem is nézhetnél. És ki tudja, ha idővel félrelépendett, nem te lettél volna-e annak oka, a mi neki másképp tán eszébe sem jutott volna.

Most Légyvári visszatérve szokott szivességével mondá: Reménylem, hogy kik itt jelen vagyunk, azt a mit tegnap előtt mint pénteki napon elmulasztottunk, ma teljes mértékben ki fogjuk pótolni, — nemde?

— Helyes, viszonzák mindnyájan.

Hármas Mátyás.

Székely lakadalmi szokások. *)

Leány kérés.

A leány kérésre vállalkozott szóvivő köszönti a háziakat, megkérdezi ősi szokás szerint, hogy: mint vannak, mint szolgál egészségük, s minekutána feleltek, megkéri a háziakat, hogy néhány szava volna elmondandó, mire, a házigazda feleli tessék, s ő így szól:

„Mikor Isten ő felsége embert teremtett e világra, előbbször teremté Ádám atyánkat, és az ő oldala csontjából alkotá Éva anyánkat páru azért, hogy a világ szaporodnék, és a mennyei karok bételnének Isten dicsőségére. — Ezután rendelé a hét szentségeket, ezekből a mi kedves atyánkfia N. N. először magára vette a keresztséget, és a többiekben is részesült időnként; hanem mindéddig a napig egyes életet folytatván: elhatározta magát Isten rendelése, és az anyaszentegyház szokása szerint a házasságra, a hetedik szentség felvételére is. Én általam megtalálta kegyelmeidet hajadon leány gyermekök N. N. aránt, hogy Istennek rendelése szerint magához venné jövendőbeli házastársul, ha kegyelmeitek az ő itten járása alatt valamely csekély állapotját megismerve ötet meg nem vették, és kérésemre ígéretet tennének; a mellyről most rövid választ is kérek.“

Ekkor a házigazda kiadja a választ, és ha kedvező, egy bizonyos napot határoznak a mátkaságra. . . E napra mindkét lakadalomra készülő háznál lakadalmi gazdák választatnak, és a völegény gazdájával, vőféllal, násznagygyal megjelenik választott arájának kapuja előtt. Egy biztos emberük által engedelmet kérnek a bementésre, s miután választ kaptak, bemenvé köszönnek: „Dicsértésék a Jézus szent neve“ fogadják: Ámen. . . Most a bementek rendre kezét fognak a házban levő minden férfiakkal, és a völegény gazdája rendbe állítván vele ment embereit imigy szól:

„Örvendek, s adok hálát Istennek, Isten ő sz. felségének, hogy kegyes irgalmasságából kegyelmeitekre vigyáztván, a mai sz. napra szerencsésen felvirasztotta, mint a mi kedves atyánkfiának elsőszülött napjára, s e jelen óráig megtartotta; kívánom Isten ő sz. felsége továbbra is tartsa meg kegyelmeitek mind fejenként szerencsésen.“

Erre a menyasszony gazdája is a felmondott jó kívánatokat viszonzozza illy értelemben, aztán a völegény gazdája így folytatja:

„Még továbbra is, tisztelt gazdatárs uram, néhány szavam volnának, ha meghallgatna.“ Amaz mondja: „tessék!“ s az imigy nyilatkozik:

„Jó emlékezetében lehet kegyelmednek tisztelt gazdatárs uram, hogy a mi kedves atyánkfia N. N. ezen folyó esztendőben maga személyesen, de úgy bizonyos embere által is megtalálta vala kegyelmed szerető atyafi barátját nemes alcik széki Fitódi N. N. uramat, hajadon leánya N. N. házastársul neki adása végett. Ezen megtalálás után ígretét is tettek vala, s mind két részről jelen volt atyafiak determináltak vala egy bizonyos napot, a mai sz. napot, a házasságot megelőző kézfogás, gyűrűváltásra, mellyre mi most tisztelt gazdatárs uram, meg is jelentünk ezen complet

társasággal, hogy megkérjük t. gazdatárs uramat legelőször is arra, hogy azon tisztességes jámbor személyt, kit mi keresünk szíveskedjék elállítani a determinatio szerint.“

Most a menyasszony gazdája elévezet egy maszkosan öltözött, guzsalyról fonó, és ugyan a guzsalyról kötött lelógó korszócskából kortyintgató némbert, körül hordozza, s miután megmondják, hogy nem ez, a kit keresnek, bevezeti az oldal szobába, vagy kamarába. Ezután elévezet egy az arához hasonló termetű, öltözetű, ezt vizsgálják; de kétségeskednek; mert elfedett arca miatt nem könnyen felismerhető. Ezalatt hozza a gazda a harmadikat is, és aztán a kettő közül ritkán véti el a völegény valódi arájának megválasztását.

A megválasztás után jobb kezeiket egybe fogva a völegény gazdája illy áldást mond rájuk:

„A minden áldások Istene áldja meg ezen összeszövetkezett ifjakat mind földi, mind mennyei áldásaival, s oltalmazza meg minden veszélytől, de főleg a rágalmazó nyelvektől; s azon nap, melly a teremtéskor felderült az égre, olly fényesen süssön rájuk, hogy annak világánál mindég láthassák azt, mi Isten előtt kedves, és jó; szerencsések, boldogok lehessenek itt, és tul a siron, szívből kívánom!“

Itt következnek az ajándék bemondatások, a mik állanak: főkötő, csizma, gyűrű, mézes pogácsa, s pénz, s több effélékből; a völegény gazdája mondja:

„Halljon szót, hazai leány asszony! Kedveskedik mostan kegyednek kézen fogott mátkája illyetén szép ajándékokkal u. m. (itt elészámolja az említetteket.) — Ezeket kegyed vegye szívesen. Arra kötelezi magát kedves mátkája, hogy ha az ur Isten ez árnyék világban élte, még többekkel is fog kedveskedni.“

A menyasszony gazdája megköszöni, aztán ő is felmutatja, a menyasszony ajándékait a völegények: inget, nyak-keszkenőt, gyűrűt, bokrétát stb. Ennyiből áll a mátkasodás.

Következő napon küldöttség megyen a menyasszonyi házhoz, és felkéri esküvőre, midőn a völegény gazdája imigy nyilatkozik:

„Kedves uram! néhány szavam volnának ha meghallgatja.“ Hangzik a felelet: tessék. Ő így folytatja: „Öröm aty-uram, öröm any-asszony, násznagyuram, nagy nyoszolyó-asszonyom-asztali gazd-uram! Istentől minden jót, hosszas életet megmaradást kívánnak kegyelmeiteknek.“ — A menyasszony gazdája a felmondottakat viszonzozva ismetli a háziak, s jelenlevő ide tartozók nevében; aztán a völegény gazdája folytatja a mint következők:

„Még továbbra is megnevezett atyánkfiái emlékezetetik kegyelmeitek azokra, a mik már köztünk megtörténtek, és az ígret szerint arra kéri, hogy az eljegyzett tisztességes jámbor személyt mai napon 10-órakor a nemes megyének lelki vigasztalására épült Isten házában az óltár jobb feléhez a szent copulatióra elállítani az egész násznéppel szíveskedjenek; hogy a szent copulatióról jövendőben mindnyájan bizonságot tehessenek. A mire az Atya, Fiu, és Szentlélek Isten segítse, szívből kívánom, s egyszersmind kedvező választ is kérek, hogy azoknak, kiknek nevében megjelentem, megvihessem.“

Ekkor a menyasszony gazdája pálinka, és kalácsal rendre megkínálja a jötteket, ez az első válasz, azután egy vig nótát muzsikáltat, s felkéri a tánczra, ez a második válasz; végre rövid kifejezésbe foglalva: tiszteli egyenként a küldöket, s megígéri, hogy az egyezkedés szerint „compárealni“ fognak.

Midőn a templomból kijönek, a menyasszony gazdája mond a völegény násznépéhez:

„Öröm aty-uram, öröm any-asszony, hazai leány-asszony invitáltatja kegyelmeitek egyetemben egy pár sz. Jánosra *) szíves szeretettel látja.“ — A völegény gazdája megköszöni a meghívást, és mond: compárealni fognak.

Innen elmegy a két násznép haza a két lakadalmas házhoz, vagy ha a völegény násznépének más faluba kellett mennie menyasszonyért, a násznagy beszállásoltatja őket egy bizonyos házhoz, hol a maga vitt költségén megvendégli. Asztalhoz ülnek, és a völegény gazdája így kezdi:

„Örvendek, s adok hálát Istennek, hogy e mai sz. napra sze-

*) Mint a czikkből kitűnik, e szokások ar. katolikus székelység között divatoznak.

*) Nagyszerű bogos fonottas kalács.

rencsésen felvirasztott, úgy mint a miatyánkfiának N. N.-nek ezen tisztesség tételének napjára, kívánom, hogy ő sz. felsége tartson meg mindnyájunkat továbbra is szerencsésen, boldogul.

Minthogy öröm aty-uram öröm any-asszony, kedves édes gyermeköknek ezen tisztesség tételére megszólította vala kegyelme-
ket én általam, és megjelenni sziveskedtek; azt öröm aty-uram, s öröm any-asszony igen szivesen vették.

Továbbá: minthogy N. N. uramat azon násznagyi hivatalra kérette vala, melly még a galileai lakadalomban is, s azóta min-

denütt fenntartatott; s kegyelmed ezen költséges, fáradságos hivaltal elvállalni sziveskedett: ezt öröm aty-uram, öröm any-asszony hálás szívvel, szeretettel veszik.

Hogy pedig kegyelmeitek násznagy uram mellé kívántak állani, és fáradságot tenni, hogy az ő kegyelme atyafiának életpárt szereznének; ezért násznagyuram kegyelmeiteknek: pálinkával, kalácsal, s egyebekkel kíván kedveskedni, ezekhez tessék hozzányulni és részesedni; mert igen jó szívvel, szeretettel adja.

(Vége következik.)

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

LXXV. Levél. „A proféta.”

Boldog fiatalságom éve! ha visszaemlékezem reátok; mikor kinn laktam a svábhegyen egy penészes odúban 80 pftért három hónapra, aztán este későn éjféltűn az én nagyon tisztelt barátom Szilágyi Sándor kijött a városból (ő meg ott lakott egy másik odúban) s elmondta, hogy most adták a „Profétát” először; és elénekelte belőle az „ad nos, ad salutarem undam”-ot, (igen szépen tudott énekelni), s azt mondta, hogy mind az egész végtől végig ilyen szép; mikor leirta előttem milyen ökölnyi drágakövek vannak Fides övében, hogy korcsolyázik egy egész hadsereg a jégen holdvilágnál; hogy jön fel a nap, sokkal fényesebb, mint az igazi, hogy énekel a proféta, mint egy igazi proféta, s hogy szakad rá utoljára a háztető, mikor már nem győzi tovább kiállani az ordítást és trombitálást; hát én akkor milyen epedve vágyódtam azon boldog tájak felé, a hol e gyönyörűségeket mutogatják s mikor aztán végre megadódott, hogy egyszer színről színre láthatam én is e földfeletti tüneményeket, milyen szépek, milyen gyönyörűek voltak azok! mint reszketék a proféta haragjától, mint gyűlöltém az anabaptistákat, különösen azt a veres szakalut, együtt sirtam Fidessel, tapsoltam a korcsolyatáncznak, elvakultam a feljövő napfénytől s megrendülék a királyi paloták összeomlásán. Oh boldog idők, hová tűntetek el. Azóta az én kedves barátom Sándor a nagykorúsi fiatal sztytyákat tanítja számvetni s nem énekel az „ad nos” áriáját, azóta a proféta sem az igazi hamis-proféta, hanem hamisnak is hamis proféta, az anabaptistákat egészen kiismertem s egy cseppet sem félek tőlük többet, Fides ékszereit megtudtam, hogy festett czinból vannak, a korcsolyatánczban többet buknak már orrukra, mint korcsolyáznak, a nap kelte is elfancsalódott már s nem hasonlít még Vahot Imre barátom Napkeletéhez sem, s a királyi palota olyan rongyossá lett, hogy meg sem látszik rajta egy kis összeomlás. S az egész opera olyan unalmas, és olyan hosszú, hogy az ember alig tudna valakinek tanácsot adni, hogy az elejét ne nézze-e meg, vagy a végét. Ime mivé lesz a világ dicsősége! Hajdan két pft forintjával állt ember hátán ember a proféta zászlói alatt, most meg félig van a színház emberrel, annak is jó része ingyenjegyes, és ennek a fele meg kritikus: az pedig nem tud egyebet, mint fitymálni. Sic transit gloria mundi.

Kakas Márton.

Irodalom és művészet.

+ (Jon az üstökös!) Még most csak távcsövön, de a jövő szombaton, azaz f. hó 21-én már szabad szemmel is látható lesz. Ezen üstökös legfőképp abban különbözik minden eddig ismertektől, hogy míg emezek járása rendetlen, addig az rendesen, mindig egyenlő időszakokban lesz szemlélhető (kivéve, ha valami szerencsétlenség találná érne, vagy a passusát letartóztatná.) Egyébiránt ez üstökös nagyon szelid jóság, senkinek még csak egy hajszála sem fog miatta meggörcsölni, annál kevesebb lesz veszedelme a kéményeknek, tornyoknak stb. Reméljük tehát, hogy magyaros szivességgel látott vendég lesz mindenütt, s senki sem fogja sajnálni azt az egy pár forintot, a mibe látogatása kerül. Talán felesleges is megemlítenünk, hogy e kedves vendég nem más, mint Jókai „Üstökös” című humoristikus hetilapja, melly aug. 21-én kezd meg pályafutását, s azután két jó forintért négy hónapon át minden sábesz napon teendő tiszteletét.

+ (A Mátray Gábor által) gyűjtött „Magyar népdalok” harmadik füzetje megjelent. A füzet mintegy 14 dalt tartalmaz magyar és német szöveggel. Ára 1 ft. 30 kr.

+ (Ormos Zsigmondtól, „A banya sziklájá”) cím alatt közelebb egy két kötetre terjedő korrajz jelent meg Ráth Mór bizományában. E regényes korrajz első kötete 299, a második 312 lapra terjed, s a csinosan kiállított munkának ára 2 pft.

+ (A „Családi olvasmányok”) című, dr. Szabóky Adolf által megindított vállalat 2-ik füzetje is megjelent, melly Conscience „Flam csöndéletének: „Hogyan lesz valaki képiróvá” és „Mit szenvedhet egy anya” című II és III beszélyét tartalmazza. A füzet ára 12 pkr.

+ (Vahot Sándorné) tavaly megindított „Remény” című almanachját, a legjelesebb írók közre munkálása mellett, jövő évre is folytatni fogja, mi arra mutat, hogy az idej remény, jó keletnek örvend.

+ (Assalay József) szorgalmas és kedélyes tollu írónktól rövid időn ismét egy munka fog megjelenni „Történeti, humoristikai röppentyűk” címmel, melly jellemvonásokat, adomákat fog közölni történeti emlékü férfiaink, különösen pedig főpapjaink életéből.

— A csizmadiaság különös figyelemmel az e mesterségben előforduló mű-

szavakra. Közlik Jendrolovics János és Kajdi János, pesti csizmadia-mesterek. Pesten 1858. Nyomatott Buczászky Alajosnál. Kis-16-odrében. Ára 3 pkr. — Alig van valamely része nyelvünknek, melly annyira elhanyagoltatott volna eddiglen, mint a mesterségi nyelv, honnét az irodalom mezején e csekélységnek látszó, de következeiseiben szebb jövővel biztató munkáskát örömmel üdvözöljük. — Valóban, ha majd minden mesterségekből hasonló művekkel birandunk, e hiányán nyelvünknek jó részt segítve leend; szerzőknek szándékukban van, e műnek még egy második már csak tisztá magyar műszavakat foglaló kiadását eszközölni, akkor e nyomon más mesterségekből is hasonló műveket kapván, e bajunkon tökéletesen segítve leend. Üdvözöljük tehát e téren szerzőket nem annyira azért, hogy társaiknak talán némi szolgálatot tettek, mint inkább a miatt, hogy más mesterségbelieknek is hasonló művek elkészítésére buzdításul szolgáltak, honnét e mű nem kevesebb szolgálatot tesz a csizmadia-mesterséget űzőknek, mint más mesterségeket gyakorlóknak, a mennyiben a csizmadiaság e munkáskában nyomról nyomra levén előadva, az más mesterségek előadására is, ha nem épen zsinormértékül, de legalább uttörőül szolgál. A könyvecske czimlapján egy kis fametszetke van. Foly a munka a műhelyben, mindenki megérdemelni akarja a közelgő ebédet, mert az óra tizenkettőre jár. Majszter uram szab, a legények varrnak, míg az inasok közül egyik szakavatottan lát a fonal-sodráshoz, másik pedig mintegy harmadnapos ujoncz, oly félve nyul a régi csizmaóhoz, mellyet hihetőleg csak azért kapott kezébe, hogy azt elfejtse. — Ö. P.

+ (A bécsi államnyomdában) egy új eljárás jó gyakorlatba, mellyel a képek photographia útján közvetlenül a kőre vitetnek át és azután a tű, vagy vésű minden további segélye nélkül akként sokasíthatók, hogy az eredetinek legnagyobb hűséggel megfelelnek.

○ (Könyvkiadó intézet.) Németországban egy általános könyvkiadó intézet van alakulóban, mellynek alaptőkéje terv szerint 500,000 tallér (750,000 pft.) lenne s mihelyt 25,000 tallér (62,500 pft.) együtt lesz, megalakultnak hirdeti magát. Az intézet részvényekre épül; egy részvény ára 50 tallér. Nálunk volt már szó a lapokban hasonló intézet alakulásáról, de aztán elhallgattunk vele, pedig igen kár volt. Az eszme megérdemelné, hogy ne csak tollal tintával és szóval, hanem tettel is minélelőbb fölkaroljuk. Annyit előre is mondhatunk, hogy hasonló intézet nálunk is szép nyereséget fogna hozni a részvényeseknek. Tessék felelte gondolkozni.

+ (Miskolcson két dallársaság alakult) egyik „dalárda”, másik „polgári dalárda” nevezettel.

+ (Reményi hegedűvirtuoz) decemberben fog körünkbe érkezni, a nemzeti színházban hangversenyeket adandó.

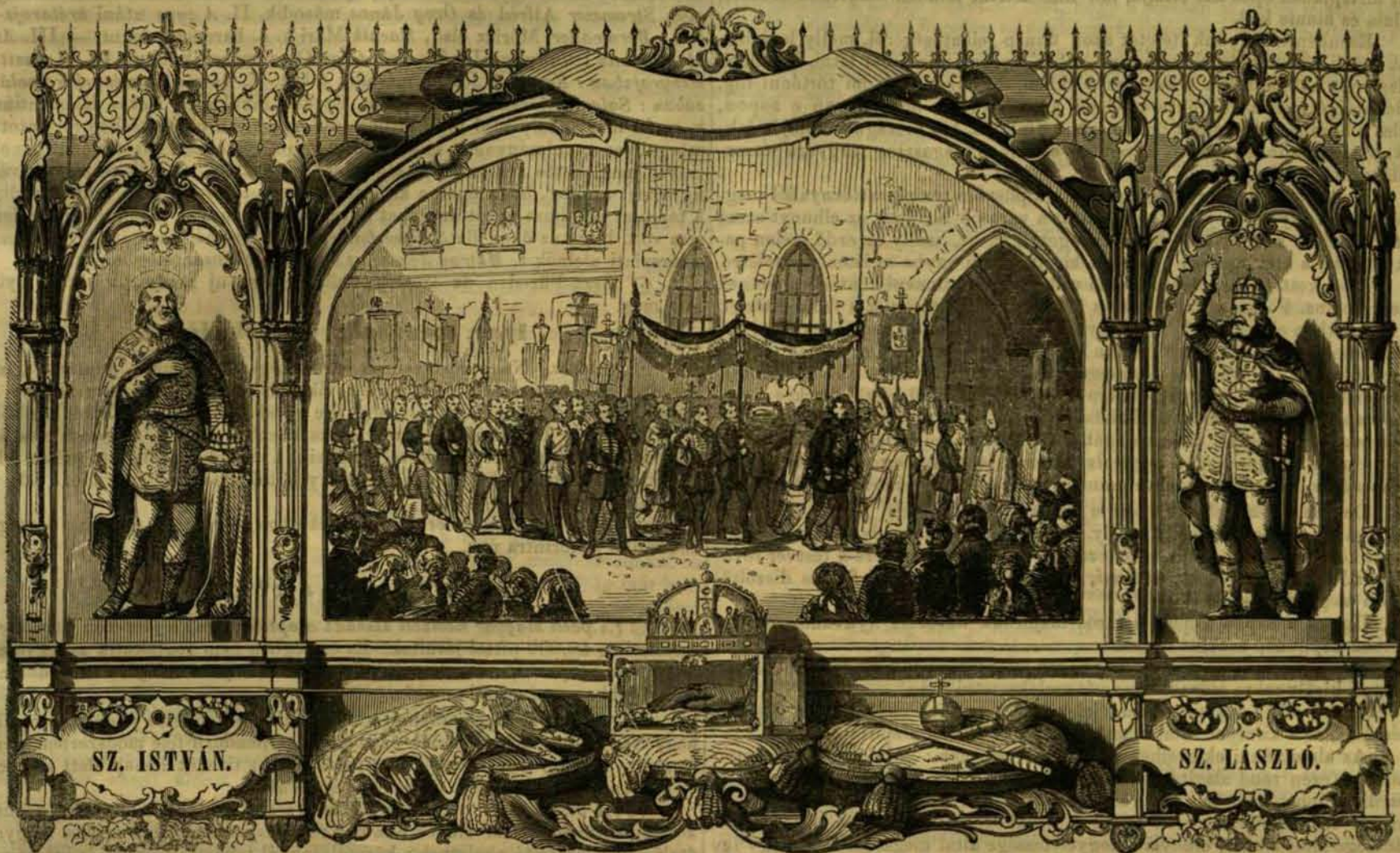
+ (A műegylet) a jelen havi kiállításból 2500 pft. értékű festményt fog megvásárolni.

+ (A műegylet által) a jövő évi műlapra nyitott pályázat még eddig nem sok eredményt mutat, a mennyiben, „egész mostanig mindössze két festmény van beküldve, az egyik „a toborzás” czim alatt Jankótol, a másik a „Tisztujtás” Plachy Ferencztől.

Közintézetek, egyletek.

○ (A szent István-társulat) e hó 5-ki választmányi ülésében Dánielék János kanonok jelenté, hogy keleti utjából, mellyet Hunyadi János történeti műve érdemében tett, szerencsésen visszaérkezett. — A bukovinai magyar ifjaknak, kik hazánkban fognak neveltetni, a jövő tanév kezdetéig ide megérkezéséről, intézkedés tétel. — A Roderféle bibliai történetek illyr fordítása sajtó alá adadni rendeltetett. — Az egyetemes magyar encyclopaediat illetőleg a szakbeli dolgozatok kijelölése és a vállalkozó írók névsora, valamint Török János, az encyclopaedia szerkesztője által a rovatok, egy a szak-és szóindex előleges vázlata is be lőn mutatva. — Juranics László néhai pécsi nagyprépost hagyományából a társulat javára 2300 pft. urbéri kárpótlási kötelezvényekben és 88 p. ft. készpénzben beküldetett stb. — A mult julius hó alatt a társulatba összesen 27 tag lépett be.

○ (Biztosítás.) H.-M.-Vásárhelyről írják a P. N.-nak. „Városunkban van négy rendbeli biztosítási ügynökség is. Ezek között az első magyar általános biztosító-társaság a legkeresettebb, úgy hogy ezen ügynökségnél tűz ellen mintegy 125, jég ellen pedig mintegy 170 egyén biztosított, s csak a jég ellen biztosított termékek értéke 150,000 pengő forintra rug. E társulátnál tűzkár nem fordult elő, jégkár azonban mintegy 7000 pftig fizettetett ki. A többi három triesti társulatok ügynökségeinél a biztosítások mikénti állását egyenként megközelítőleg sem tudhattuk meg, azonban annyi bizonyos, hogy e társulatok összevéve is alig mérkőzhetnek az említett első magyar általános biztosító társulattal.

SZENT ISTVÁN ÜNNEPÉRE.

Szent István király napján.

Több mint nyolczszáz esztendeje annak, hogy e szent férfiú e nagy király, ki hazánk alapítójának olly méltán nevezetetik, sírjába szállott. És emléke annyi időktől fogva meg nem fogyatkozhatott, hanem él az mindnyájunk szívében, kik magyaroknak tartjuk magunkat.

A történetnyomozók avult pergamentekről tanulmányozzák e férfiú dicső tetteit. Boldog az, ki Magyarország egykori alapítójának valamely elfeledett tettet, vagy csak egyes szavait is újra napfényre hozhatja.

Az egyház szent László király óta e férfiút a szentek sorába iktatta. Ünnepet rendelt emlékezetére, mely 1686. után Buda vára visszavételének örök emlékére az egész katolikus világban, ha nem is olly fényesen mint Magyarországon, de legalább az egyházi csendes szertartásokban mindenütt megtartatni szokott.

Mi magyarok, első királyunk ezen országos ünnepét augusztus hó 20-dikán üljük meg. A római egyház ugyanis az általa szentek sorába iktatott hitvallók (Konfesszorok) s vértanúk (Martyrok) ünnepét rendszeren azok halála napján szokta tartani. Szent István király ugyan, a történetek bizonyossága szerint augusztus hó tizenötödikén halt meg, de mivel e napra Mária mennybevitelének, vagy is Nagy Boldog Asszonynak ünnepe esik, sz. István király fényes és szertartásos ünnepe néhány nappal későbbre tétetett át.

E nap egyházi, s nemzeti ünnep egyszersmind, s a protestans egyház hívei azt a katolikusokkal együtt tartják, s e napon, mint más vasárnapokon, s ünnepeken országszerre mindenki, minden zajos, nyilvánvaló s terhes kézi munkától tartózkodik.

Igen elkésett dolog volna most az: elbeszélni e perczen olvasóink előtt ki volt szent István király, s mit köszönhet a haza e legelső királyának? A mennyit itt rövid szóval elmondani lehetne, azt a Vasárnapi Ujság minden olvasója ugy is könyv nélkül tudja.

A ki csak a legkisebb falusi iskolában járt, tudja, hogy e királyunk hozta be országunkba a keresztyén vallást, s ezzel a polgárosodást, szelidebb erkölcsöket s emberszerető intézvényeket. Tudjuk mennyi veszélylyel járt e

6945

roppant ujtás, s hogy a bölcs király szándokainak végbevételében két izben kényszerült megharcolni a pogányságot visszaállítani akaró zendülőkkel.

Azonban Isten a jó ügynek diadalmat szerzett, s a bölcs intézetnek áldásait a késő maradék századokon át élvezheti.

Ez okból az összes magyar nemzet szívében szent István király dicső tetteinek emlékezete mind e mai napig kiirthatlanul megmaradhatott.

És valójában, bár merre tekintünk szemünkkel, mindenütt találunk emlékekre, mellyek e dicső királyunk nagy tetteire figyelmeztetnek.

Azon püspökségek, mellyek szent István királytól alapítottak s gazdag uradalmakkal elláttak, annyi viszontagság után is mai napig fenállanak, és virágoznak. Ezen püspöki városokban szemlélhetjük az ország legszebb, s legmagasztosabb építészetü székesegyházait, mellyeknek rajzát a Vasárnapi Ujság időközönként közleni szokta.

Ha belépünk valamely templomba (ide értve még a legkisebb szerű falusi egyházakat is) ritka dolog az, hogy a főoltár szárnyain, vagy más szembetűnő helyen szent István és szent László király szobraival ne találkozhatnánk. Az esztergomi főtemplomnak a Dunára szolgáló homlokzatán e két király szobrai negyedfél ölnyi roppant nagyságban magaslanak. A templom kül falain egyik faragvány szent István életéből azon jelenetet ábrázolja, midőn a római pápa Sylveszter ezen apostoli férfiúnak a koronát megküldi. Belől az egyházban, a kereszthajó jobb oldalán egész sora talál-tatik a leghiresebb művészek által festett képeknek, mellyekben szent István életéből a nevezetesebb jelenetek szemlélhetők.

De mindezek felett legszebb, s legmagasztosabb emlék maga azon fényes ünnep, mellynek megülése e napokban bekövetkezik; mert nagy és messzeható eszme fekszik az illy nemzeti ünnepek megtartásában, mellyet hogy jobban megérthessünk, egy kis példát hozunk fel rá.

Ime milly igénytelenek e sorok, mellyek e pillanatban az olvasó szeméi előtt fekszenek! Százszor, ezerszer elmondott dolgok vannak ebben megírva, s alig van olvasója e lapoknak, ki az itt elmondottakat másként is könyv-nélkül szóról szóra ne tudná, ne ismerné. És mégis, ugy hiszszük örömet teszünk olvasóinknak, ha e rég ismert dolgokat újabban, s ez év fordultával ismételve elmondogatjuk, tudván azt, mennyire növekszik az előadás érdekessége az által, ha az olvasó előre tudja, hogy ugyan ezen egyszerű igazságokat magában foglaló sorokat, mások is ezen és ezen, e hazában, s ugyan-

ez időben egyszerre olvasni fogják. A hírlapszerkesztők jól tudják, miszerint írásaikkal nem csak akkor találnak az olvasók tetszésére, midőn valami újat mondhatnak, hanem igen gyakran az esik legjobban az olvasónak, ha kedvelt hírlapjában éppen azt találja, mit hite szerint minden embernek éreznie, tudnia és hinnie kell.

Ezenképen tegyünk ítéletet azon ünnep jelentőségéről, mely legközelebb reánk következik. Nem fogunk abban ugyan semmi újat látni, legfőlegbb valami jót hallhatunk a szent beszédekben, de mindennek mi történni fog, érdekességét ezerszeres fokra emelendi azon öntudat, hogy ugyan e napon, széles e hazában mindenütt ünnep van, s a milliók, kik országunk földjén laknak, e napon mindnyájan és egyenkint ez ünnep magasztos tárgyára visszaemlékezni fognak.

A száz mázsás nagy harang, mely a püspöki templom tornyából megszólal, éppen úgy vezeti vissza gondolatát a városok lakóinak az elhunyt szent férfiu tetteire, miként azon tiszta csepenyű éneke, mely az erdő szélen patk mellett, a szerény falu egyszerű hiveit gyűjti egybe az isteni tiszteletre.

A szokott órában a különböző vallások hívei ünnepi köntösben sietnek a templomba. Falun a kath. lelkész felölti a szertartási tiszta fehér öltönyt. A városokban előkerülnek az aranytól s drágakövektől nehéz egyházi ruhák. Amott a nép egyszerű éneke kezd, itt száz betanult zenész az orgona mennydörgése s a trombiták harsogása között végzi tisztét. Falun a protestans községekben az öreg pap fellép a festett deszkából készült székre, reszkető hangon mondja el az Ürimádságát, s aztán elmondja kenetes beszédét, mellyben a jó példák hasznosságát bebizonyítja, míg Debreczenben a két tornyu nagy templomban lángnyelvű szónok jelenik meg a megaranyozott katedrán, s lelkesítő beszédével minden hallgatóit egyiránt magával ragadja.

De sehol sem lehet fényesebb e szertartás mint éppen Budán az ország fővárosában, hol szent István király jobbra mint szent ereklye diszes egyházi menet közben vitetik körül a főutczákon, s melly ünnepélyre a testvér főváros minden rendű egyházi, katonai, és polgári hivatalnokai fényes diszöltözétkben megjelenni szoktak.

Ugyan e napon Budán a város majornak nevezett nyilvános mulató kertben népünnep szokott tartatni.

Mindezekon kívül van még egy igen jeles intézmény, melly szent István apostoli királyunkra századokon is át emlékeztetni fog:

Tudni illik: a szent István jeles vitézi rendje, melly Mária Terézia császárszárné s királyné által majus hó 6-án 1764-ben alapított.

Az alapítványi oklevélben e sorok olvastatnak: „Midőn pedig magunkat erre (ezen rend alapítására) határoztuk, mitsem találtunk ezen intézethez illendőbbet, mintha ezen rendet szent István Apostoli király dicsőséges nevével feldisznítjük, ki ezen általunk örökképen birt országát bölcsesége és vitézsége által alkotá, erényei s kegyeletessége által megszilárdítá; hogy így mindazon tisztelet- és kegyeletről, melylyel Magyarország ezen szent királyára iránt viseltetünk, nemcsak világos tanuságot tegyünk, hanem egyszersmind helyreállítsuk az általa már alkotott rendnek emlékezetét, s azt bőkezűségünk által megdicsőítsük.“

Ezen rend mindenkor száz nemes vitéz tagokból áll. Huszan nagykereszteseknek, harminczan közép, s ötvenen kiskereszteseknek nevezetnek.

A rend vitézei nyolcz szegletes zöld zománczu, szélein csikkal szegélyezett, s középett veres zománczu paizszal ellátott keresztet viselnek. A paizson a hármass zöld halmon fekvő koronából kiemelkedő kettős ezüst kereszt van vésvé, mellynek két oldalán e betűk M. T. (Mária Terézia) olvasható.

A rend évenként sz. István napján udvari ünnepet tart, mellyen a rend minden vitéze, ha csak jogszerű ok által nem akadályoztatik megjelenni s az isteni tiszteletben részt venni tartozik.

E rend, melly eredetileg belföldiek számára volt alkotva, csakhamar olly tekintélyre emelkedett, miszerint a kineveztetés mindenütt a legnagyobb kitüntetés jeleül vétetett, így történt, hogy idővel belföldieken kívül külföldiek, sőt külföldi fejedelmek is a rend jelével földiszítottak.

Jelenleg a rend vitézei bel- és külföldiekre osztatnak. A külföldiek közül legnevezetesebb tag a következő négy császár: II. Dom Pedro, brasíliai császár; II. Sándor, orosz; III. Napoleon, a francziák császára, és Abdul-Medzsid, török szultán.

E renden kívül Magyarországon még az ugynevezett Sárkány-rend volt ismeretes, mellyet a lovagias Zsigmond király alapított, de melly az idők viszontagságával nem dacolhatván, későbbben elenyészett, s így ama bölcs és viszszerü fejedelemnek Mária Terézia királynőnek maradt fönatartva a dicsőség, hogy a szent Istvánról nevezett jeles vitézi magyar rendet megalapította.

Egyházi és iskolai hírek.

△ (Tanítói könyvtár.) A Komárom vidékén Udvardon tartott tanítói tanácskozmányon a kerületi tanítók részére „tanítói könyvtár“ lón alapítva, A könyvek megszerzésére főt. Majer István, kúrthi lelkész és az „István bácsi“ naptárának érdemes szerkesztője és három tanító lón megválasztva. A könyvtár alapját a tanítók által aláírt 50 pft., a Majthényi Adolf alesperes ur által adott 10 pft. s 3 évre felajánlott 3 ujságlap, a Majer István ur által ajándékozott 14 kötet könyv s a Lonkay Antal ur által adott 5 pft. s a „Tanodai Lapok“-nak ingyen följánlott ez évfolyama, alkotja Isten segítse a szép törekvést; ott szép előhaladásban lehet a nép nevelése, hol a tanítók illy szép törekvése lelkesülnek.

○ Marmak István Sándor elemi fő- és kereskedelmi iskolájában a vizsgák e hó 12-én és 13-án mentek végbe.

○ A festészeti akademiában a növendékek által készített és kiállított művek megbirálása folytán e hó 6-án ment végbe a díjkiosztás, melly első, második és harmadik foku dicséző oklevelekből állott. Kaptak pedig illyen okleveleket tizen, ugymint: I. a fejradsban: Herz János és Vödrös Mihály első, Stromeier Alfréd és Öreg János második. II. A gyps utáni kétaradsban: Bernwaller Mórész első, Machik Mari k. a. harmadik fokut. — III. Az alakradsban: Guttman Ignác első, Grau Otto második fokut. IV. A díszít-ményradsban: Kernstok József, második fokut. V. Az olajfestmények radsolásában: Salamon Géza második fokut. Ezekon kívül még Rosos Klementina k. a., ki már tavaly első foku kitüntetését nyert, az olajfestésben folytatott szorgalmas tanulmányaiért különösen megdicsértetett. E kis tanodai ünnepélyre meglehetősen szamu közönség jelent meg, de a tanulók részéről kevés figyelmet tanusit, hogy éppen a kitüntetteknek nagyobbbrésze, kiknek pedig a társulat alkalmat nyujt magukat a festészetben ingyen kiképezhetni, jelen sem volt, hogy az öket illető dicsézőokleveleket személyesen átvegyék, a mi a társulati alelnök t. Mátray József ur által nyilvánosan meg is rovatott.

○ Tisza-Füreden az izraelita község egy új rendezett iskolát nyitott meg.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

○ (Gözeke.) Nagyszerü reform vár mezőgazdaságunkra, miután a gözeke nem caupán eszme többé, hanem sikerült valóság. Angolországban a chesteri gazdasági gépkiállításon négyféle gözeke volt jelen. Kettő közülök t. i. Boydelé és Towleré sikerültnek mutatkozott. Az első magának vaspályát rakó gözgéppel jár s 9 ekével dolgozik, a második a föld két szélén fellállított gépezettel s a földön levő sodrony kötelek segítségével ide s oda 5 ekét huz.

+ (Az angol, francsiá és osztrák bankokban) levő ezüst és arany összege 500 millió p. forintra rug.

Mi ujság?

○ (A pesti magyar nemzeti színház alaptökejéhez) a jász-kun kerületek testületileg 50,000 pftal járultak. Ez összegben nem foglaltatik az egyesek magánadománya. Minden hozzáttétel nélkül közöljük e tényt, melly minden szónál jobban magasztalja magát.

△ (A magyar nyelotanulás) terjedésének örvendetes jeléül tekintjük, hogy Ney Ferencnek németek számára és Ollendorff-féle módszerben szerkesztett, magyar nyelvtana (1600 példányban) tizenöt hónap alatt teljesen elfogyván, most a második kiadás van sajtó alatt.

○ (A biztosítást) nagy mértékben veszik igénybe a nagyobb gabnákészletek tulajdonosai. Ennek oka egy részt tagadhatatlanul az első magyar általános biztosító-egyletnek a kárpótlásoknál tapasztalt gyors és igazságos eljárásában is keresendő.

○ (Az első magyar általános biztosító társaság) a különben is csekély biztosítási díjból a lelkészlak, iskolák és templomok biztosításánál, ha náddal fedvük tiz, ha pedig cseréppel fedvük husz százalékot elenged. Közlöttük ugyan mi már ezt olvasóinkkal, mindamellett czélszerűnek látjuk újra fölemelteni, és figyelmeztetni az illető községeket e kedvező körülményre.

+ (Egy remek sir-ravatal) lehet látni a 2 szerecsen-utczában 44. sz. alatt Slik Henrik pesti lakatos házában, ki azt Hám János szatmári püspök hamvai megőrzésére készítette. E ritka szépségű sir-ravatal anyaga lemezréz, az ékitvények és betük ágyuöntetűek, a styl blondel-modoru. Tetején az öntött nagy keresztben, miszkönyvön és halálfön kívül a püspöki díszjelvények s az elhunynak czimere láthatók. Ki a nevezett házat e valóban remekmű megtekintése végett fölkeresi, fáradságát nem fogja megbánni.

○ (Nevezetes ásványforrás.) A „Delejtű“ írja, hogy Krassóme gyében Gavosdia helységben, olly forrás létezik, melly italul ugyan kellemetlen, de a helybeliek vele gyapjufonásaikat gyönyörű barna, néha fekete színre festik. Bizonyára megérdemelné a vegytani vizsgálatást, mert vagy gyógyászti vagy iparos tekintetben még hasznossá lehetne.

+ (A császár fürdői Annabál) f. hó 7-én ment végbe olly vígan, a mint csak kívánni lehetett. Nagy szamu s diszes közönség osztozott e táncvígalom gyönyöreiben. A császárfürdőben, mint hírlík, még e hó folytán jótékony czélú hangverseny is fog rendeztetni.

+ (Renz lovar társasága) aligha meg nem tisztel bennünket az őszszel becses látogatásával. Mint halljuk, a Beleznay-cirkust akarná megvenni, minthogy ezental a Dunaparton fabódék építésére nem fog engedély adatni. Renz ur eljövetele annál valószínűbb, mert mult évi ittlétét sem volt oka megbánni.

○ Nógrádmegyéből írják, hogy jul. 27-én B.-Gyarmaton 5 ház égett le. Nem kétkedünk, hogy biztosítva voltak; mert az utóbbi két tűzvész óta alig maradt ház biztosítatlanul, jul. 28-án Marczal, Söj, Drahi, Varbó határa egy részét a jég elverte, s ki hinnie! e négy községben csak egyetellen egy gazda termése volt biztosítva! — A jeget zápor és olly szélvész követte, melly terhes szekereket forgatott föl, melly az éppen behordás alatt levő gabnában felette sok pusztitást tett. — Ugyan e nap Abaujme gyében Bakta községben 26 ház 30 gazdasági épület, s Zemplénben Possa községben 4 ház és ugyanannyi csűr égett le, továbbá a jég tetemes kárt tett a mácsai, szini, rádi, nagy-ráskai, azaloki, lugosi, báti, fölső-almási, tiszta-burai, tiszta-földvári, seregélyesi, sülyi, nyirbátori, alsó-kicsini, gerendási, békés-csabai, szegedi, velencei, budai, káposztás-megyeri, kisujszállási, törteli, csongrádi stb. határban. Uram légy irgalmas a te néped iránt és világosítsd fel az ő elméjét, hogy tömegesen biztosítson!!

+ (Utazások.) Szathmári Károly ismert regényíró nemsokára elhagyja Pestet, hogy ismereteit Német- és Franciaországban teendő utazása által gazdagítsa. Hasonló célból készül a külföldre b. Podmaniczky Frigyes is. Mészáros Károly pedig hazánkban szándékozik körutat tenni, hogy nemzeti és társadalmi háztartásunkat s egyéb érdekeinket egy újabb munkájában annál alaposabban ismertethesse.

+ (Patikárus Ferkó) a genialis népzeneész, megemlékezvén a sz. írás azon mondatára, hogy „nem jó az embernek egyedül lenni,“ veszi magának házasársul Boka Károly derék ifju lányát.

+ (Markovics Antal) bácsi prépost és kanonok, mint a „M. Sajtó“ írja, f. hó 6-án, nyakán ejtett több késszurás által saját házában meggyilkoltatott. Benne a haza egyik jeles fiát veszté el, ki minden jó és szépért lelkesülve, emberbaráti és nemzeti érzelmének sok jeles példáját adta. Alapítványai, mellyeket szegények, iskolák és a Sz. István-társulat számára tett, emlékéit fönn fogják tartani a hálás utókor előtt.

+ (Leverson angol író), kiről annak idejében említettük, hogy Magyar- és Erdélyországban, a magyar nép jellemé, sajátosságai s szokásai tanulmányozása végett nem rég körutat tett, Londonba visszaérkezett. A lelkesedés, melylyel hazánkról beszél, bizonyítja, hogy azt nagyon megkedvelte. Tapasztalatait nemsokára nyomtatásban is közzéteendi.

— Verbó (F.-Nyitra) július 31. Az annyi történeti emlékről híres vágújhegyi vörös borrhól, csejthei vár borzalmas történetéről, és pöstyényi fürdők bámulandó gyógyerejéről nevezetes, gyönyörű, kies fekvésű, s minden tekintetben termékeny Vág völgyben, a nyugoti Kárpátokból kiágazó regényes, szőlőkkel benőtt, bükk- s tölgyfa-erdőkkel koszoruzott dombok alján elterülő mezővárosunkról vajmi keveset olvasott eddig becses lapjában a hazafi. Most is csak bu s szerencsétlenség elősorolásával kezd meg ismeretséget e becses lapok olvasóközönségével. — Ugyanis, a már annyi családot tönkretevő s koldusbotra juttató tüzelem, népes, de szegény mezővárosunkat nagyon is gyakorta látogatja; holott mult hó 17-ke óta f. hó 30-ig már is ötször dühöngött házaink s gazdasági épületeink között, kétszer pedig támadásában szerencsésen elnyomatott. E tüzvészek legnagyobbika f. hó 25-én éjszaka ütött ki, melly is, több házat szénával, részben ez idei gabonatermésűl töltött csürral együtt néhány perc alatt elhamvasztott, pusztá falakats füstölő romokat hagyván vissza keserű emlékül. Mennyi bu s keserűséget mennyi nyomor s rombolást okoz ötszöri tüzvész, mindenki képzelheti! Ám e szomorú körülményekben nagy vigasztalásukra szolgálhat az illető károsultaknak, hogy közöttök többen leginkább pedig az utolsó tüzvész által kárvalottak, az annyi áldást hazánkra hozó „első magyar általános biztosító-társulatnál“ *biztosítva valának*; kétszer annyit ad az ki hamar ad, s így e tekintetből különösen hálával fölemlítendő a főnérintett „első magyar biztosító-társulat“ abbeli intézkedése, miként az, a mint az itteni buzgó s köztiszteltetben álló ügynöke által, a történt tüzvészélyről értesítettet, mindjárt a károk fölveteléről és a károsultak azonnali teljes kártalanításáról szorgoskodni sietett kitűnő főfelügyelője Osztrovszky József ur által. Különösen pedig nagy meglepetés s öröme szolgálta a *tegnapelőtt* borzasztó szélben dühöngő tüzelem által két — szerencsésükre szinte az „első magyar biztosító-társulatnál“ — biztosított károsultnak, midőn már *tegnap* az említett derék főfelügyelő ur az egész biztosított összeget egy krajczárig nekik kifizette. Ez utolsó tüzvész által, ha az isteni gondviselés nem őriz városunkat, az uralgó rémitő szélben a duna-földváriak szerencsétlen sorsára jutandottunk; de szerencsénkre, a tűz mezővárosunk alsóvégén támadván, az orkányszerű szél is szinte arra fujván az utjába eső 9 ház fölporzósólése után, nagyobb szerencsétlenségtől hálá az égnek megmenekültünk. — Egyébiránt ez idei termésünk: az őszi kitűnő, a tavaszi pedig a szokatlan szárazság miatt oly silány, hogy gazdáink több helyütt, a bevetett magot is alig kapandják vissza. A szőlőtő, ha csak különös baj nem érendi, a legszebb kilátással kecsegtett minőség- s mennyiségre nézve egyaránt. — N. F.

— (Halálosítások.) Mult hétfőn szenderült jobb létre hosszas betegség után Várady Antal ur hitvese, Ruffy Ida, ki mint gondos családanya s derék honleány, örökre feledhetlen marad ismerői előtt. Épen e napokban lesz tizerékét éve, hogy Petőfi és Jókay, mint násznagynok, az akkor boldog szeretők esküvőjének tanúi voltak, tanúi később boldogságunknak; mit soha semmi árnyék meg nem zavart, még az örök árny, a halál, el nem takarta végkép. Legyenek megáldva a méltán megsiratott nő hamvai.

+ (Nendvich Tamás) pécsi gyógyszerész, Nendvich Károly tanár atyja, f. hó 3-án élte 77-ik évében meghalálozott. A boldogult egész életét a tudományoknak szentelé; ő egyike volt jelesebb természettudósainknak. Mint fáradhatlan munkásságának szép tanujelét, egy füvészeti s lepkegyűjteményt hagyott hátra, melly utóbbinak hazánkban párja nincs. Áldás az elhunyt derék tudós hamvaira!

Vidéki levelezés.

Erdőhegy (Aradmegye), július hó 25-én. Örömnapra virradtak fel egyházunk minden tagjai, lelkesedve siettek a reform. szentegyház felé, hogy hallgathassák tornyunk diszének, az ujonnan készült 275 pft. értékű óranak kongását, melylyel bennünket tek. Libay Ferencz, rom. hitv. ügyvéd ur, páratlan jóságával megajándékozta; és hogy az örömteljes nép szíve és lelke érzetét bensőleg is nyilváníthassa, szentegyházba ment, és a szent célhoz alkalmazott egyházi beszéd végén buzgó imát emelt fel a mindenek Urához, az adományozó ur s egész családja hosszasán tartó életeért s boldogságaért; — s az isteni tisztelet végződén, az egyház bel- és kül-elöljárói a lelkes vezérlete alatt egész testülettel bemenvén a kegyes szívű ur házához, nyilváníták belső örömeiket, s megköszönvén az áldozat nagyságát, nyilváníták,

hogy szegény egyházunk iránt példásan kimutatott jótékonyágát, örök bütökkel írják föl szívök táblájára, s ezen érzetet késő utódaiknak is meghagyják, hogy valahányszor hallani fogják az óra kongását, mindig hálás szívvel emlegessék a Libay nevet. — Sőt, hogy a köznép is milly méltánlyattal s valódi lelkesedéssel fogadta ez egyházunk diszítésére szolgáló adományt, — egy közlők, ki kézi munkája után eszi kenyérét, tollat ragadt, és az ide melékelt saját elméjéből származott versekben kívánta tolmácsolni szíve érzetét; mit is azon kéréssel vagyok bátor szerkesztő urhoz felküldeni, sziveskedjék világ elé bocsátani, hogy lássák: miszerint a nép alsóbb osztályában is van a szép és nemes iránt érzet, és hogy a mit érez, arra tehetsége is van elméjével, s kapa és kasza törte ujjával versekbe foglalni. — *Soltész Lajos.*

Kiss Ferencz, erdőhegyi h. v. közlakos üdvözlő verse.

Ma, a midőn felserkentem, a nap szépen kiütött,
Hallom, nálunk a toronyban az óra ötöt ütött,
Összettem két kezemet, Istenemhez kiálték
Buzgóságos szép imákat az egekbe bocsáték,
Hogy hallgassa meg kérésem a menny s egeknek Atyja —
Tudom, azíves kívánásom az Ur meg is hallgatja.
Én csak azt kérem az Urtól, a mennyei Atyától,
Libay Ferencz tens urat, sose engedje hátul.
Naponkint a jóban mindig elébb-élebb mehesen,
Kedve sz-rint mindeneket Isten után tehesen.
Köszönjük szeretett tens ur! hogy most ekklésiánkat
Szépen felvirágoztatta díszemlékü tornyunkat.
Szép ajándék, hogy ha az ur ezt szívből ajánlotta,
Akkor egész ekklésiánk' maga felül haladta.
Köszönjük, szívből köszönjük, hogy el nem felejtkezett
Rólunk, s mind a meddig élünk, meg lesz az emlékezet,
Hűség nem lesz felejtve, nem temetjük a porba.
A jól tévőkkel számítva, egyenlőn tesszük sorba.
Isten segítse továbbra, hogy a jót követhesse
A jót akarhatja szerint, mindenkoron tehesse.
Segítsd meg hát jó Istenem, ezen érdemes urat,
A ki takarás idején kétszereszetve arat.
Áld meg édes jó Istenem, ekklésiánk kívánja
Szolgálatjára mindenkor magát szívből ajánlja.
Fordítsd kegyes szemeidet, becses uri házára
Áldás szálljon hát fejére, nejére s magzatjára!

Egyveleg.

+ (Egy új találmányról) irnak a lapok. E találmány a másoló táviró, Ez a kéziratot, valamint a nyomtatott betűket hiven másolja le. A rendszer. mit a világ Borelli szárd mérnöknek köszönhet, a villanyosság az érczre gyakorolt hatásán alapszik, s azokból a sürgönyök érczpapirokra fognak iratni. A villanyosság az érczre hatván, vegytani uton megváltoztatja az illető táviró állomáson e célra elkészített szines tiszta papir színét, mig azon hely, hova az írás lemásoltatik, a táviró által változatlan marad. E találmány nagy figyelmet gerjesztett.

© (Az amerikai egyesült államokban) jelenleg 2526 különféle lap létezik, ezek közül 566 tisztán irodalmi, 53 tudományos, a többi pedig mind politikai. E lapok egy év alatt megjelenő minden számának összege 50 milliónál is nagyobb. Hasonlítást tenni nem is merünk a mi irodalmunkkal, mert nagyon el kellene szomorodnunk azon egykedvűség miatt, melly kivált napjainkban az irodalom iránt mutatkozik. Alacsony a buza és zab ára, azért ne hozassunk lapot, ne vegyünk könyvet! Nagyon vékony lábbon áll azon házban a miveltség, hol a lapok és könyvek olvasása, a szellemi táp, nem tartozik az elkerülhetetlen szükségek közé! *És elcsezz a nép, melly tudomány nélkül való*; ezt a szentírás mondja, de teljesen igaz is ám.

+ (A föld legnagyobb hídja) a Kanadában épen most épülő vasúthid a Lörincz folyam fölött. E hid 24 iven nyugszik, minden iv hossza 242 láb, a középvív 330. A hídföket is beszámítva, egész hossza 9800 láb leend. A hid 60 láb magasságra emelkedik a folyó fölött, mellynek sebessége itt egy óra alatt 10 angol mérföld. Vasszerkezetének sulya 10,000 tonna (200,000 mázss.) E roppant költséget igénybe vevő hid által nyugat Kanadát, illetőleg ennek középponti vaspályáját össze akarják kötni Északamerika parti államaival.

© (Hogy ne haladnánk előre!) amidőn a mult évben csupán Angliában az új találmányok száma 3200-ra megy. E folyó évben ismét már 1474 új találmány van bejelentve.

+ (Példatlan elégtétel.) Mumfban egy polgár csalárdnak, semmirekellőnek nevezvén bizonyos tanácsbeli urat, beperlés következtében arra lett ítélve, hogy e czimeket haladéktalanul s nyilvánosan vonja vissza. A czimoztogató engedve a kényszerűségnek, hirlapilag következő nyilatkozatot tett közzé: „N. N. tanácsos urat én csalárd és semmiékelőnek neveztem, *az igaz*; hanem most azt *kell* mondanom, hogy ő derék, becsületes ember. „Ha vajjon az illető tanácsbeli megnyugodott-e e fényes elégtételben, arról még eddig nincs tudomásunk.

(Török érzelmek.) A tatár s a jó Isten tudná még miféle világ utánjött, török világnak magyarhonban folyama alatt, egy főrendű török ifju, Festetics fogságába esett, a főurat a vele érzetett szívesség- s emberségnél fogva, az ifju utoljára apjának hittá. — Idő mulva az ifju török Festeticset megszólította, hogy váltsága bérét határozza meg, ő gazdag apjának egyetlen fia lévén, váltságát megfizeti. Festetics az ifjut váltság nélkül bocsátotta el, sőt fedezet alatt, a határ széléig elkísértette; nem sok idő mulva spahik felügyelete alatt Festeticshez egynehány terhes szekér érkezik, illy tartalmu levéllel: „Jó apám! nálad volt időzésem alatt édes apám, miattam való bujába elhalt, minden földi vagyonomat ezen szekereken küldöm, s ha egy év leforgása alatt hozzád vissza nem térek, jele, hogy én sem élek —

küldött vagyonom legyen a tied. Mivel pedig a háboru közöttünk ismét ki-
tört, te hazád én hazám mellett ragadunk fegyvert, — ha a csatátérén a kö-
rülmeny veled szembe állitana, a fegyverem feléd irányulna — Allah, ejtse
ki kezemből. — A török ifju Magyarhont többé nem látta, de levele szép
ézelmenek s becsületességének záloga, a honban megvan, melly fényes
bizonyosága annak, hogy a magyar emberséget, egy török ellensége is, elis-
merni s becsülni tudta. — *A Talabor vízforrásánál egy előfizető.*

+ *(Egy hálóköntös története.)* Berlinben nemrég következő komikus
eset fordult elő: X. urat születés napjára neje egy szép hálóköntössel lepte
meg. Azonban midőn a boldog férj fölpróbálta, kitűnt, hogy a boldogtalan
hálóköntös nyolcz hüvelykkel hosszabb mint kellene, X. urnak épen a sarkát
verte. Történt, hogy akkor éjjel nagy égháboru kerekedett, melly a nőt ál-
mában háborgatta. Fölkelt tehát és gyertyát gyújtott; s hogy az unalom meg
ne ölje, kezébe vette alvó férje hálóköntösét, s nyolcz ujnyival megrövidítette,
aztán fölakasztotta a szegre és Isten nevében újra lefeküdt. Volt X. urnak
egy derék, szorgalmas sógornője is a háznál, ki minden áldott nap a tyukok-
kal szokott fölkelni. X. urnak születésnapján is igen jókor hagyta el ágyát,
s mivel okosabbat nem tehetett, kapta a szegen függő hálóköntöst, s nyolcz
ujnyit levágott belőle, gondolván, hogy ha elkészíti, sógora majd örülni fog
neki, ha fölébred. Reggeli után a két hölgy kiment a piacra egyet-mást be-
vásárlandó; a boldog férj pedig, épen midőn hazuról indulni akar, megpil-
lantja a szegen a boldogtalan hálóköntöst, s szakácsnéjától elküldi a szabó-
hoz azon izenettel, hogy nyolcz ujnyit vágjon el belőle. Ebédután a szabó
hazaviszi a hálóköntöst, X. ur fölpróbálja és oh Herr Jekkerle! elképzelheti
minden jámbor ember, mint akart a boldog férj meglepetésében hanyatesni,
midőn látta, hogy boldogtalan hálóköntösét akár közönséges kabát gyanánt
is elviselhetné, ha még vagy egy tenyérnyivel megtoldaná.

Színházi napló.

Péntek, augusztus 6. *Alajosné* assz. föllépteül: „*Legjobb az egyenes ut.*“
Vigjáték 1 felv. *Kotzebue* után *Fekete Soma*. Ezt követte új szereposztással
először: „*En voltam.*“ Vigjáték 1 felv. *Irta Hut*, ford. *Telepi György*. Az első
darabban *Krum Eliás* kandidatust *Egressy* mesterileg játszta. E szerepében
most is bizonyítványát adta kitűnő alakító tehetségének. *Tóth Soma* non
plus ultra iskolamester volt. A másodikban színművészeink közül *Lendvainé*
és *Szigeti* érdemel dicséretet. Ugyan ezt mondhatjuk *Alajosné* asszonyról,
ki mint vendég, az első vigjátékban *Krebszné*, a másodikban a „szomszéd
asszony“ szerepében lépett föl, s mindkettőben szép sikerrel működött. Já-
tékaának sikerültebb részleteit megtapsolták. Közönség meglehetősen számmal.

Szombat, aug. 7. „*Hamupipóke.*“ Vigopera 2 felv. Zenéjét szerző *Rossini*.

Vasárnap, aug. 8. „*Katalin, a rablóveszély.*“ Ballet 4 felv. Heteken át
alig látunk két eredeti drámai előadást, s ime most már vasárnapokon is, még
pedig kétszer egymásután, szokás ellenére, ballettel traktálnak bennünket. A
vasárnap közönség igen jelentékeny részére ebből vajmi nagy szellemi haszon
háramlik! Azonban ez est is elmúlt békességesen és menten minden veszély-
től, pedig a puszkák ugyancsak mérgesen ropogtak ám! Különben vannak em-
berek, kik még a puskaropogást is megtapsolják. A színház szépen megtelt.

Hétfő, aug. 9. „*Deborah.*“ Népdráma 4 szakaszban, 9 képpel. *Irta Mo-*
senthal, ford. *Somolki*. *Komlósy K.*-né hosszu szünet után ma lépett föl elő-
ször a czimszerepben, s megjelenésekor a meglehetősen számú közönség tapsolva
fogadta. Az előadásra, még pedig egyik-másik jelentékeny szerepet illetőleg,
elég megjegyzendők volna, de ezuttal hallgatunk. Még azt sem kérdezzük,
hogy mirevaló volt e szerfelett unalmas darabot előrántani?

Kedd, aug. 10. „*Bibor és gyász.*“ Eredeti történeti dráma 5 felv. *Hegedüs*
Lajostól. Közönség szép számmal volt jelen az általán sikerült, bár némely
részletben megróható előadáson.

Szerda, aug. 11. „*Proféta.*“ Opera 5 felv. *Scribetól*, zenéje *Meyerbeertől*.

Csütörtök, aug. 12. „*Brankovics György.*“ Eredeti szomorujáték 5 felv.
Obernyik Károlytól.

Szerkesztői mondanivaló.

3038. **J. A. A bujdosó** mig szebben nem szól, nem kaphat nálunk menhelyet. A
szerelem ellenben valódi ifju tüzrel van írva, de azért inkább volna helye e műnek
valamelyik divatlapban.

3039. **Hathalomra: A száraz fa**, bal magyarázatokra adhatna alkalmat.

3040. **A két testvér**. Beszélékkel hosszabb időre el vagyunk látva.

3041. **L. G. Gács**. Önnek igaza van: a marha olcsó, a hus drága, de azon uton
mint ön gondolja, e bajon nem segíthetünk.

3042. **L. J. Eszék**. Sajnáljuk, hogy lapjainkat becses sorai elől el kell zárunk:
ön panasza inkább magán ügynek tekinthető.

3043. **L. A. Előpatak**. Más lapban megjelent cikk miatt nem lehet készletünk
olly közléseket, mellyek eredetileg csak lapjaink számára küldettek be.

3044. **M. K. Nagy-Körös**. Tény, hogy azt irták a csései zenészekről, hogy sokkal
felülhaladjak a nagy-körösieket. Ennek ezafelátára tisztelt karmester urtól azonban nem
levelet vártunk, hanem inkább, hogy olyan nótát huzzon, a körösieknél, hogy még vak-
merő beszédű *Horváth J.* urnak is megrepedjen bele a szíve.

TARTALOM.

Péczei József (arczkép). — *Varga Lajos*. — *A Déliláb*. *Udvardy Vincze*. — *Egy*
fejedelmi apród kalandjai. *Györi Vilmos*. — *Vágvölgyi képek: I. Ljetavai vár* (képpel).
— *I. Napoleon* sirja *Párisban* a rokkantak egyházában (képpel). — *A két sál*. *Hármas*
Mátyás. — *Szekely lakadalmi szokások*. — *Tárház: Kakas Márton* a színházban. *Iroda-*
lom és művészet. *Közintézet*, *egyletek*. — *Szent István melléklet: Szent István király*
napján. rt. — *Egyházi és iskolai hírek*. *Ipar, gazdaság, kereskedelem*. *Mi újság? Vidéki*
levelezés. *Egyveleg*. *Színházi napló*. *Szerkesztői mondanivaló*.

Okos emberek bohóságai.

Hunter mielőtt tanszékébe lépett, mindig egy adag mákonyt vett be,
különben előadásában megakadt.

Lockenak a regény volt legkedvesebb olvasmánya, és teljes szívéből
zokogott egy megbüvölt hercegnő — vagy egy papagályvá változott szer-
ető szerencsétlensége fölött.

Melanchton barátjaira a csillagjóslatot alkalmazá, és akkor látta csak
világosan, hogy miért történt ezzel így, másikkal amúgy. — Mert az egyik
Venus hatodik havában, a másik a vizöntőben született.

Meserai legfényesebb nappal is gyertyánál dolgozott, és látogatóit is
gyertyával kísérte le a lépcsőn.

Milton az angol költő csak tavasszal és ősszel irt, télen vagy nyáron
soha nem sikerült egyetlen költeménye is.

Pope igen szerencsés volt a gondolkodásban lovaglás közt, s legszebb
versei közül többek nyargalás közt ötlöttek elméjébe.

Ramus Péter francia tudós — szül. 1518, † 1573 — *Cicerot* és *Virgilt*
olvasta, de egyszerre egy lapnál többet soha, ezért lapozónak nevezték.

Richelieu a lángeszű államférfiu, test mozgás kedvéért szobája falára
szokott ugrálni, az ugrás magasságát megjelölte egyvonással, és ha sikerült
neki azon fölül ugrani, ugy egész napon derült kedve volt.

Rousseau-nak legmélyebb és legjelesebb vizsgálódásai különösen a he-
gyekben és sziklákoni sétálgatás közben sikerültek legjobban.

Schiller és Voltaire nem tudott dolgozni, mig kávét nem ivott.

Townsfeld angol szónok az alsó házban, csak ha állott, volt ékesszóló,
annyira hogy ebéd fölött is, — hogy társalgásának több nyomatékot s na-
gyobb kellemet adjon, — gyakran föl akart állani.

Nyilt tér. *)

A „*Pressburger Zeitung*“ f. évi jun. 27-ki száma következő figyelemre-
méltó cikket tartalmaz:

Mesei gazdáknak. Mint tudva van, a forró nyári időszak alatt a sertések
és juhok között különféle pusztító betegségek szoktak felmerülni, mint
például az elsőknél a futó gyuladás; az utóbbiaknál a körömméreg és ennek
folytán a sántaság. Ha az illy bajokban gyors és biztos segítség nem alkalm-
maztatik, ugy ebből a gazdára és állattenyésztőre kimondhatatlan kár há-
ramlik; minélfogva őrájuk nézve szerfelett kívánatos, — különösen falu-
helyeken és olly vidékeken, hol hamarjában állatorvosi segély nem található,
— olly gyógyszer birtoklása, melly azonnal a legeredménydusabb sikerrel
alkalmazható. Egy illy gyógyszert talált fel dr. *Szwoboda Gusztáv*. cs. kir.
állatgyógyászati tanár ur; nevezetesen a sertéseknél a futó gyuladás ellen
sertésport; s a juhoknál a körömméreg és sántaság ellen köröm-és patagyó-
gyítóport. Ezen porok bámulatos gyors és biztos hatásának bizonyítására a
leghitelt érdemlőbb bizonyítványok vannak kiadva, és ezekbe minden gazda
a legföltétlenebb bizalmat helyezheti; minélfogva azon reményben vagyunk,
miszerint a gazdaközönségnek jó szolgálatot teszünk, ha őket ezen, lapunk-
ban foglaltató részletes hirdetésre figyelmeztetjük, hol egyuttal (a hirdetések
rovatában) azon kereskedőházak is ki vannak jelölve, mellyek ezen ép olly
haszonhajtó mint jutányos szert árulják.

A „*Presse*“ bécsi lap legközelebb egy cikket hozott, mellyszerént a
párisi állatkinzás-elleni egylet *Lamartine* urat az egyleti éremmel tüntette
ki. Ugyan ezen kitüntetésben, — melly Ausztriában első eset, — részesült e
napokban az ismeretes barompor készítője *Kuisda Ferencs* kerületi gyógy-
szerész is *Korneuburgban*. Ez most a harmadik érem, mellyet nevezett ur,
az állatkinzás elleni egyletektől kapott; a bécsin kívül, *Aldabert Bajor* her-
czeg a kir. fensége sajátkezüleg irt levele kíséretében, neki a müncheni is
megküldetett.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelő-
séget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hő- és hetnap	Katholik. és Protest. naplár	Gör.-orosz naplár	☉ Nap-		Izraelit. naplár	☾ Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Augusztus			Aug. (6)		Elul R.		
15 Vasárnap	C 12 N. B. A.	C 11 N.	3 E 12 Izsák	4 57 7 11 5	0 26 9 28		
16 Hétfő	Roehus püsp.	Jácint	4 Aristarch	4 59 7 9 6	1 38 9 55		
17 Kedd	Liberatus ap.	August	5 Eusignus	4 59 7 8 7 Jer. f.	2 48 10 26		
18 Szerda	Iloa csász.	Helena	6 Ur sz. v.	5 0 7 7 8 (felsz.)	3 31 11 9		
19 Csütört.	Szeb. Thekla	Thekla	7 Dometius	5 2 7 5 9	4 43 * *		
20 Péntek	István kir.	Istv. k.	8 Emilian.	5 2 7 4 10	5 26 0 3		
21 Szombat	Bern. Adolf	Bernát	9 Mátyás	5 4 7 2 11 Sab.	5 56 1 5		

Holdnegyed: ☾ Első negyed 16-án 0 óra 59 perczkor délután.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**